

О. Сулима-Бойко

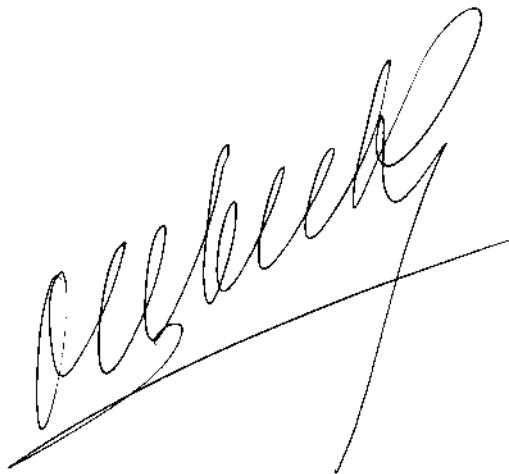
Матеріали про діяльність
Об'єднання Українського Жіноцтва
в Німеччині 1959—1966 р.р.

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕХНІЧНО-ГОСПОДАРСЬКИЙ ІНСТИТУТ

О. Сулима-Бойко

Матеріали про діяльність
Об'єднання Українського Жіноцтва
в Німеччині 1959—1966 р.р.

МЮНХЕН

1978

МЮНХЕН

Gesamtherstellung: R. Kokodynsky, 8 München 50, Rubinstr. 21, W. Germany, Tel. 150 43 20

ПЕРІОД ПРАЦІ ОУЖ

(Об'єднання Українських Жінок) у Німеччині
від 14. 12. 1958 до 19. 3. 1966 р.

Вступ

Мені припали честь і обов'язок протягом трьох каденцій очолювати Головну Управу ОУЖ у Німеччині та тримати в руках основні живчики діяльності організованого жіноцтва на терені Західної Німеччини в р.р. 1958—1966.

Кожна каденція мала деякі своєрідності, але всі вони становлять цілість, позначену активністю місцевих осередків та одним стилем праці, впровадженим Головною Управою. Не належить ні до прав, ні до обов'язків мені самій давати оцінку зробленої праці. Та в інтересах об'єктивної оцінки роботи, оцінки, яку, може, колись вимовить історія нашого громадського, зокрема жіночого руху, є по можливості повно й конкретно описати зміст праці моїх трьох каденцій. Це я своєчасно робила в своїх звітах на З'їздах ОУЖ 29 квітня — 1-го травня 1961 р., 25—26 травня 1963 р. і 19—20 березня 1966 р. Ці звіти заслухано, передискутовано і схвалено на вищезгаданих З'їздах, без будь-якого заперечення їх змісту чи якихось значніших додатків. Тим самим стали вони офіційним дзеркалом діяльності ОУЖ за згадані роки.

Не бачу ні потреби, ні змоги якось переробляти цей матеріял, хібащо в деяких розділах зробити скорочення. А кожне перероблення чи тільки огляд було б розводненням, відхиленням від стислої конкретності, небезпекою внесення тих персональних переживань, якими супроводилась виконувана робота, впаданням у настрої, що породжувалися труднощами, часто неймовірно величими, від тих зовнішніх і внутрішніх перешкод, з якими у праці доводилося стикатися. Нехай усе болюче забудеться!

Але не слід забувати всього того, що вдалосясясястигнути, бо це був спільнний осяг. В жіночій роботі на терені Німеччини за згаданого періоду брала участь велика кількість жінок у багатьох осередках поселення. Вони жертвоно посвячувались отій кропітливій, дрібній і непомітній назовні праці, але саме в цій непомітній упертості, в систематичності зусиль полягав той героїзм, який втримує нашу еміграційну спільноту від занепаду і розкладу. Імена цих працівниць на громадській ниві заслуговують на згадку в оцій брошурі і на вдячну пам'ять.

З нелегким серцем виключила б я з моїх звітів подяки за численні пожертви заокеанських жіночих відділів, установ, окремих українок і українців. Це ж вони помогали нашим залишенцям в Європі: дітям суботніх садків і школ, старшим і хворим жін-

кам. Вияви доброго серця і національної свідомості заслуговують не тільки на промину зборах, але і на сторінках тривалого документу.

Якщо б ця брошура потрапила б до рук зін, можливо, знайшов би в ній «дрібничкі» висловив зневагу з приводу «архівного» матеріялів. Та дарма!

Перечитуючи картки цього плетива друків, я з них той регулярний живчик здорового, але ще надхненого оптимізмом; калейдоскоп фантазій у мене перед очима в складну мозаїку. Ділитимемо добре емоції в уважного читача, що вийде з нашого громадського буття поза Батьківщину.

Відкриваючи кожний З'їзд, я намагаляся створити бадьорий творчий настрій, вказавши завдання. Думаю, що мені щастливо створити атмосферу, яка саме і сприяла діловості З'їздів. Справжнє звучання, яким насичено мої вислови, брошури ключ до зрозуміння суми фактів, звітовою мовою.

Вельмишановним Паням, які спонукали цуру та забезпечили матеріальний бік виступу, вибачте і глибоке признання.

6-й З'ЇЗД ОБ'ЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ЖІНОК

в Німеччині в дніх 29, 30 квітня та 1-го травня 1961 року

Вельмишановні і Дорогі Пані! Високоповажані Гости!

29 і 30 квітня та 1-го травня року Божого 1961, ці назовні звичайні для всіх дні будуть вписані в Історію Головної Управи Об'єднання Українських Жінок в Німеччині на титульній сторінці, боже відбувається знаменна подія в житті жіночої організації в Німеччині, а саме — 6-й З'їзд ОУЖ.

Не віриться, що вже остання еміграція, яка вийшла з дому в 1943 р., перебуває у Вільному Світі близько 20 років. За цей, ніби цифрою невеликий, але переживаннями безконечний, відрізок часу прийшлося й українському жіноцтву перейти ріжні етапи в своєму організованому житті.

Але при тому треба підкреслити, що, всупереч загальній розсвареності і незгоді в українському політичному і громадському житті, наше жіноцтво міцно згуртоване в Світовій Федерації Українських Жіночих Організацій. Отже, на внутрішньому громадському і зовнішньо-репрезентативному відтинках українка витримала пробу життя.

СФУЖО (скорочена назва світової жіночої централі) має в рядах свого членства жінок з ріжних політичних середовищ, з ріжними поглядами, не однакових конфесій, переконань, ріжного освітнього цензу, молодих і старших, з усіх земель України. І вся ця армія жінок здобулась на толеранцію, на визначення таких напрямних у своїй спільній роботі, які об'єднують жіноцтво навколо ідеалу Організованого Українського Жіночого Руху.

2-й Світовій Конгрес Українського Жіноцтва, що відбувся в Америці позаминулого року після десятилітньої гармонійної співпраці, є живим, промовистим доказом політично-громадської зрілості української жінки у Вільному Світі.

ОУЖ у Німеччині, що працює 16-й рік від початку свого заснування, є одною з 14-х великих складових частин СФУЖО, і робота цього українського жіноцтва являє собою краплину тяжко зібраного меду до нашого спільногого вулика.

Характер Українського Жіночого Руху у всьому світі, 75-річчя, яке відсвятковано в 1959 році, залишається і надалі відданим своїм соборницько-національним засадам. Бути вірними релігійним основам, ідеалам своєї Батьківщини, стати на сторожі виховання доросту в усіх обставинах — вдома, чи на чужині, це ті дороговкази, що горіючим смолоскипом освітлюють шлях української жінки. Ці дороговкази є незмінними.

Але після другої світової війни, відколи ми починаємо нову

добу нашої еміграційної Одиссеї, минуло понад 15 років, і ці роки можна б поділити на окремі етапи еміграційного буття, обумовлені окремими незалежними від нас обставинами.

Це саме стосується і до життя ОУЖ: сьогоднішня дійсність не має нічого спільного з добою тaborів IPO. Наша каденція, під час якої діяла нинішня Управа ОУЖ, позначається тим, що в Німеччині залишилися хворі і старші люди; той, хто міг, став на роботу і часто є примушений відриватися від українського оточення; денационалізація щораз виразніше постає, як загроза для нашого молодшого покоління, а серед нашого громадянства помічаються виразні познаки втоми, пессимізму, пасивності, заломаності.

Тож, в таких обставинах доводилось нам працювати. І мусимо сказати, що, не зважаючи на ці обставини, по двох з половиною роках приходимо ми на цей З'їзд не з негативним балянсом, а з позитивним, не з даними про занепад нашої праці, а з доказом про її розгортання, зміцнення і поглиблення.

Кожний з'їзд Г. У. ОУЖ у Німеччині дає повний образ специфічності своєї кількарічної праці, як ніби своєрідної історичної епохи. Так і за нашої каденції.

Звіт п. голови О. Сулими-Бойко

Мило мені привітати в залі представниць з Північної Німеччини, з далеких німецьких околиць, з якими після довгої перерви, лише на протязі каденції вдалося нав'язати організаційні зв'язки!

ОУЖ у Німеччині існує 16-й рік. За весь цей час праці Українське жіноцтво, організоване в цій своїй великій родині, склало іспит політичної і громадської зрілості.

Пригадую, як два з лишком років тому, на 5-му З'їзді ОУЖ, після вибору нової Управи, коли складали побажання для дальнішої каденції жіночої праці, хтось із присутніх порівняв нашу Управу з кораблем, а роботу її з далеким важким плаванням.

Я добре затямила це порівнення і дуже часто його згадувала. Згадувала і тоді, коли на справжньому величезному океанському пароплаві прямувала до Америки на 2-й Світовий Конгрес Українського Жіноцтва. А ще більше пригадувалось мені це порівнення в переносному розумінні, в кожноденній праці, коли дійсно треба було перемагати всі труднощі та йти з відкритим заборолом назустріч бурям, обходити й оминати підводні айзберги у громадському житті, тримати твердо в руках стерно праці, щоб не схібити з правильного шляху, щоб осягнути намічену цілі.

Два роки і чотири з половиною місяці тримався наш символічний жіночий корабель на поверхні українського культурно-громадського життя. За цей час довелося багато витратити енергії, сил, бути завжди в боєвому поготівлі і напруженні, щоб утримати честь жіночої організації на відповідному рівні. І треба похвалитися, що мали ми багато погідних сонячних днів у нашій роботі. Вітрила нашого корабля намагались узлагоднювати громадські непогоди.

Зарах маю честь звітувати Вам, що цей жіночий корабель неушкодженим, за правильною вказівкою компасу прибув до запланованого берега. Залога нашого корабля в повному здоров'ї, лише два «офіцери» виїхали на постійне життя по той бік моря.

Але, як завжди, післядалекого плавання потребує корабель зміни команди, оновлення штату, перегляду реманенту, поповнення палива, щоб, перепочивши отут на триденному З'їзді, з новими силами знову вирушти в путь.

І нехай не будуть страшні ніякі зрадливі сирени, ніякі Сцилли чи Харібди, жадні небезпеки і труднощі. Жіночий корабель має бути у постійному русі! Він не сміє спинятися, аж поки не причалить до Землі Обітованної — до нашої розквітлої, від окупанта звільненої Батьківщини — У країни!

Як член управи і референт СФУЖО, складаю також привітання від цієї нашої Світової Жіночої Централі та побажання успішної роботи 6-му З'їздові.

Щастя нам, Боже!

СКЛАД ГОЛОВНОЇ УПРАВИ ОУЖ

В Мюнхені, на 5-му З'їзді, що відбувся 13—14 грудня, 1958 р., вибрано до Г. У. ОУЖ 9 осіб.

- 1 Голова — О. Сулима-Бойко. Члени Управи, що вже на першому засіданні Г. У. взяли на себе відповідні за статутом обов'язки:
- 2 Заступник перший — Б. Бачинська.
- 3 Заступник другий і правничий референт — мгр. Д. Ребет.
- 4 Секретар — І. Леник.
- 5 Організаційний референт — О. Цвик.
- 6 Культ-освітній і шкільний референт — С. Мороз.
- 7 Суспільна опіка — Е. Грам'як.
- 8 Господарчий референт — М. Сімків.
- 9 Фінансовий референт — Е. Лисько.

П. Е. Лисько по трьох місяцях вибула з членів Г. У. і членів ОУЖ на власну заяву в зв'язку зі станом свого здоров'я. П. Ольга Цвик в серпні 1960 р. виїмігрувала до Канади. На місце цих двох членів Г. У. були кооптовані: п. д-р Надія Плющ і д-р О. Кушнір.

Контрольна Комісія

- 1 Голова — Ольга Савицька.
- 2 Члени — Гонората Лилик.
- 3 " — Орися Яримович.

Засідань Г. У. на протязі каденції відбуто — 20, ще було три засідання, два спільно з Комітетом підготови до Євхаристійного Конгресу і одно з Комісією упорядкування архіву ОУЖ.

Засідання Г. У. позначалися змістовою насиченістю, бо обсяг нашої роботи постійно розростався і поставали щораз нові проблеми. Треба сказати, що Г. У. ні в своїй роботі, ні на засіданнях не мала жадних конфліктів між собою, що є рідкісним явищем у громадській ділянці.

Не всі члени управи могли посвятитися в достатній мірі взятими на себе обов'язками. На заваді стояли ріжні причини, як стан здоров'я, перетяженість зарібковою працею для утримання своєї родини, несприятливі домашні обставини та інше. Смію твердити, що добра воля у членів управи була, та не було змоги достатньо її проявити. У всякім разі співчуття і моральну підтримку я, як голова ОУЖ, все діставала від своїх співробітниць.

На початку каденції, для ясності перспективи в роботі, референтами були складені писемні пляни. Більшість намічених точок на протязі каденції була зреалізована. При переведенні ріжних акцій Г. У. намагалась притягнути інших жінок, щоб з'активізувати їх в організованому жіночому житті. Перелік дат засідань навмисно пропускаю з метою скорочення.

Робота Г. У. характеризується тим, що не було моментів передишки. Одна справа підганяла другу, слідуєча акція випереджала наступну і т. д. Це був суспільний конвеер безперервної роботи.

Праця ОУЖ завжди була гонорова, без жадної матеріальної винагороди. В останню каденцію вона вимагала стільки зусиль і часу, скільки не можна жадати від ніякого службовця ні за яку платню, бо службовцеві доводиться працювати 8—9 годин на добу, а праця відповідальної особи в ОУЖ завжди переходила в значній мірі цю норму. Дошка люяв у роботі брак власного приміщення.

Робота організаційна

Головна Управа прийняла від попередньої 9 Відділів ОУЖ, в яких числилось 180 членів, а саме:

1. Авгсбург — 20 членів, Жук Єлисавета — голова
2. Інгольштадт — 10 членів, Савків Іраїда — голова
3. Мюнхен-Місто — 40 членів, Гарабач Марія — голова
4. Мюнхен-Мозах — 20 членів, Пеленська Ольга — голова
5. Мюнхен-Альтерсгайм — 10 членів, Дикий Анна — голова
6. Мюнхен-Людвігсфельд — 30 членів, Мороз Степанія — голова
7. Новий Ульм — 15 членів, Прокопів Ярослава — голова
8. Нюрнберг — 15 членів, Козакевич Дарія — голова
9. Регенсбург — 20 членів, Куцан Олена — голова

Разом членів — 180, 9 голів.

В наслідок кількакратних поїздок в терен з метою закладання нових жіночих осередків на сьогодні маємо:

- 14 нових Відділів ОУЖ, три Представництва, 275 нових членок
1. Вінненден — 10 жінок, заснов. 15. 12. 1959, Чайка Евфrozina
  2. Вайль ім Дорф — 15 жінок, заснов. 16. 12. 1959, Цюрак Анастасія
  3. Людвігсбург — 15 жінок, заснов. 20. 2. 1960, Дашко Анна
  4. Ганновер-Бух. — 19 жінок, заснов. 12. 5. 1960, Терешкун Валентина
  5. Брауншвайг — 20 жінок, заснов. 13. 5. 1960, Недбала Марія
  6. Оеррель — 25 жінок, заснов. 14. 5. 1960, Заполох Софія
  7. Оsnабрюк — 28 жінок, заснов. 15. 5. 1960, Жеребко Олександра
  8. Білефельд — 24 жінок, заснов. 16. 5. 1960, Наталенко Галина
  9. Пассав — 10 жінок, заснов. 7. 7. 1960, Пилипчак Анна
  10. Франкфурт — 11 жінок, заснов. 9. 3. 1961, Горбач Гала
  11. Дюссельдорф-Верстен — 25 жінок, заснов. 10. 3. 1961, Степанюк Олександра
  12. Кельн-Порц-В — 14 жінок, заснов. 11. 3. 1961, Сайко Галина
  13. Дюссельдорф-Р — 16 жінок, заснов. 13. 3. 1961, Дідик Антонина
  14. Дуйсбург-Майд. — 11 жінок, заснов. 14. 3. 1961, Свищ Евгенія

Представництва

1. Штуттгарт-Цуфенгаузен — 6 жінок, заснов. 20. 2. 1960, Бурко Антонина
2. Мюлакер — 5 жінок, заснов. 8. 5. 1959, Мончак Розалія
3. Дорнштадт — 30 жінок, заснов. 17. 4. 1959, Полонська Наталія

Всього жінок — 284, та 180 від попередньої қаденції — 464.

Не у всіх цих Відділах і осередках однаково розвивалась робота. Одні — слабші, другі — сильніші. Також обставини оточуючого життя були різні, як і склад самих управ та членів. Можливо, що чисельний склад остаточно усталиться, бо з одної поїздки в ту чи іншу місцевість ще трудно наперед усе передбачити. Однак, поштовх є, а в залі маємо сьогодні представниць новозакладених Відділів. Вони самі будуть інформувати нас про свою роботу та її перспективи.

Постійний організаційний зв'язок утримувався через листування та обіжники; обіжників вислано 40 у всі осередки, таким чином, ці обіжники були немов би своєрідним періодичним виданням на протязі всієї каденції.

Але все ж таки велике значення мали живі зв'язки, зустрічі з людьми в різних кінцях Німеччини, яке було здійснюване поїздками членів Управи в терен.

Поїздки в терен

(Хто — куди — коли — в якій справі)

1. Мороз Степанія — Авгсбург — 4. 2. 1959 — у справі суб. школи
2. Цвик Ольга — Авгсбург — 4. 2. 1959 — у справі суб. школи
3. Цвик Ольга — Людвігсфельд — 8. 2. 1959 — загальні збори Відділу
4. Бойко О. — Мюлякер — 5. 5. 1959 — заснування Представн.
5. " — Вінненден — 5. 5. 1959 — справа суб. школи
6. " — Вайль ім Дорф — 15. 12. 1959 — заснування Відд.
7. " — Вінненден — 15. 12. 1959 — заснування Відділу
8. " — Штуттгарт-Цуф. — 20. 2. 1959 — засн. Представн.
9. " — Ганновер-Буг. — 12. 5. 1960 — заснування Відд.
10. " — Брауншвайг — 13. 5. 1960 — заснування Відділу
11. " — Оеррель — 14. 5. 1960 — заснування Відділу
12. " — Оsnабрюк — 15. 5. 1960 — заснування Відділу
13. " — Людвігсбург — 20. 2. 1960 — заснування Відділу
14. " — Білефельд — 18. 5. 1960 — заснування Відділу
15. " — Людвігсфельд — 1. 8. 1960 — підг. до Евх. Конгр.
16. " — Ландсгут — 21. 10. 1960 — справа суб. школи
17. " — Регенсбург — 22. 10. 1960 — справа суб. школи
18. " — Людвігсфельд — 1. 11. 1960 — акад. 1-го Листоп.
19. " — Франкфурт-М. — 9. 3. 1961 — заснування Відд.
20. " — Дюссельдорф-Верст. — 10. 3. 1961 — засн. Відд.
21. " — Кельн-Порц. — 11. 3. 1961 — заснування Відділу

22. " — Дюссельдорф-Рат — 13. 3. 1961 — засн. Відділу
 23. " — Дуйсбург-Майд. — 14. 3. 1961 — заснування Відд.
 24. Леник І. — Мюнхен-Мозах — 24. 4. 1961 — заснування Відділу
     Всіх виїздів — 24; з них: Мороз Ст. — 1 поїздка, Цвик О. —
     2 поїздки, Леник І. — 1 поїздка, Бойко О. — 20 поїздок.

У своїй каденції мали ми великий клопіт з Відділом ОУЖ в Авгсбургу. Непорозуміння точилися навколо суботньої школи Відділу, учителя, а також Загальних Зборів. Конфлікти вдалося зліквідувати, школу урухомити, а Управі Відділу на Загальних Зборах не уділено абсолюторії через те, що Голова, тепер уже бляж. п. Єлисівєта Жук, на Загальні Збори не явилась, хоч була здорована, і звітів не представила.

До організаційних поїздок треба віднести на конто ОУЖ і виїзд Голови Г. У., п. Сулими-Бойко на 2-й Світовий Конгрес Українського Жіночтва, на якому нею була прочитана основна доповідь: «Українка на рідних землях».

Головним завданням поїздки за океан було, крім участі у Світовому Конгресі СФУЖО, ще й нав'язання тісного контакту з заокеанськими жіночими організаціями. Обидва ці завдання успішно виконані.

Голова ОУЖ перебувала за морем близько півроку і відвідала в часі від 5. 6. 1959 р. до 15. 12. того ж року такі місцевості:

Америка		Канада
Нью-Йорк	Піттсбург	Торонто (двічі)
Філадельфія	Клівленд	Содбури
Міннеаполіс	Рочестер	Віндзор
Сентпол	Детройт	Монреал
Чікаго	Неварк	
Лігайтон		

У всіх цих осередках виголошено Головою 24 доповіді на ріжні теми:

Українка на рідних землях
 Українка у Вільному Світі
 Завдання виховання молоді
 Повоєнний стан України
 Приїзд Хрущова до Америки
 75-ліття Українського Жіночого Руху.

Кілька разів в час цієї поїздки Голова мала змогу виступати по радіо. Промова на рідні землі з Монреалу, ББС — 10 жв. 17. 9. 1959 р. (Шеф Веселовський). Тема виступу: «Світовий Конгрес Українок».

Піттсбург — 22. 8. 1959 р. (Шеф Комічак) — 12 хв. Це був виступ до українських громадян в Америці на тему: «Повоєнний стан України».

19. 9. 1959 р. говорила до українців Канади в Монреалі — 6 хв. Тема: «Осяги Світового Жіночого Конгресу».

24. 9. 1959 р. в Торонті промовляла на тему: «Українка перед новими завданнями». (10 хв.).

Про всі ці виступи за океаном були позитивні відгуки в пресі жіночій і загальній: «Наше Життя», «Жіночий Світ»; загальні часописи помістили чисельні статті, наскрізнюючи цю візиту в позитивному сенсі, як от: «Свобода» (повністю вмістила реферат, прочитаний на 2-му Жіночому Конгресі); «Америка», «Гомін України», «Вільне Слово», «Мета», «Українське Слово» в Парижі, «Українська Газета» — Детройт, «Самостійна Україна» в Чікаго, «Хлібороб» у Бразілії, «Наш Клич» — Аргентіна і інші.

По дорозі до Америки мала Голова доповідь в Парижі для Союзу Українок Франції на тему: «Завдання другого Світового Конгресу СФУЖО».

Після повороту Голови додому відбуло ОУЖ Німеччини Пресову Конференцію зі Спілкою Журналістів у Мюнхені 11. 12. 1959 р. Після того з'явились позитивні замітки у місцевій пресі.

Доповідь про перебування Голови ОУЖ в Америці й Канаді виголошено на зустрічі з українським громадянством: цю зустріч улаштував Відділ ОУЖ Мюнхен-Місто 17. 12. 1959 р. (Голова Відділу п. М. Гарабач).

Член Г. У. і перший заступник Голови п. Бачинська Блянка виїжджала до Австрії і там брала участь у з'язках з Українським Жіночим Союзом у Відні. У січні, 1960 р. прочитана нею доповідь на тему: «Українське жіноцтво, як державно-творчий чинник».

Вхідні і вихідні папери

На протязі каденції вплинуло — 1318 листів.

На протязі каденції вислано — 1785 листів.

Кореспонденція провадилася зі СФУЖО, з Централею і Відділами СУА, з Золотим Хрестом Америки і його Відділами, Організацією Українок Канади, Союзом Українок Австралії, Франції, Бельгії, Англії, Австрії, з патронами суботніх шкіл і садків, з Відділами «Самопомочі» в Америці, німецькими жіночими організаціями, французьким МММ, з поодинокими жертводавцями, Відділами ОУЖ і установами в Німеччині, з учителями і садівничками, з визначними жіночими діячками та іншими.

Правничі справи Г. У. ОУЖ

були дбайливо забезпечені правничим Референтом, п. мгр. Дарією Ребет. А таких справ було подосталь. То тут, то там, та і в самій Г. У., виринали потреби фахового полагодження різних питань перед німецькими чинниками й українськими установами. Так, напр., правничими порадами забезпечувано конфлікт українського садочка в Інгольштадті, коли Управа Відділу ОУЖ процесувала з поляками, які в нетверезому стані виломили двері у приміщені садка, розбили меблі, понищили майно.

Також авгсбурзькі непорозуміння потребували правничої поради для розв'язання ускладнень між учителем п. Манойлом, Головою Відділу ОУЖ, Батьківським Комітетом суботньої школи і ЦПУЕН.

Реєстрація ОУЖ в німецькому суді потребувала багато клопотів і часу для полагодження уточнень у формулюваннях, пов'язаних з приписами німецьких законів.

Співпраця з українськими церквами

Характеристичною прикметою цієї каденії, як і попередніх, було те, що ми тісно співпрацювали з українськими церквами. Жінки так з Г. У., як і з усіх Відділів ОУЖ, завжди радо відгукувались на потреби церков, брали участь у сестрицтвах, церковних хорах, дбали про прикрашування церков та чистоту в них, виконуючи всю цю роботу з любов'ю і щирістю.

Співпраця з Українським Християнським Рухом

позначилася участю у Краєвому З'їзді УХР, що відбувся 12. 5. 1959 р. В час Різдвяних Свят 1960 р. спільно переведено Просфору. 20 жінок, що їхні прізвища були поміщені в «Християнському Голосі», під керівництвом Г. У. ОУЖ забезпечили господарчий бік величавої традиційної урочистості Просфори. За свою жертвенну працю в час свята жінки одержали подяки від Управи Укр. Христ. Руху.

Для помочі в урядженні Свяченого в 1961 році Г. У. ОУЖ послужила проектом господарчої частини, який практично здійснював Відділ ОУЖ Мюнхен-Місто.

Евхаристійний КОНГРЕС (31. 7. до 9. 8. 1960 р.)

До участі в Евхаристійному Конгресі готувалась Г. У. ОУЖ довго і солідно. Для глибшої і ґрунтовнішої орієнтації в роботі пов'язались ми з Баварським Краєвим Управлінням Католицько-го Жіночого Союзу. Усно і телефонічно контактувались в питанні участі українських жінок у величавому Дні Жінки під час Конгресу, що відбувався 5. 8. 1960 р.

Участь у спільній молитві; одержали ми від Краєвого Управління К. Ж. С.: плякати, пляни Богослужень, інформації про місця і назви церков, спільної молитви в День Жінки.

Крім того, на велике наше здивування, прийшло від Бав. Кр. Упр. Католицького Жіноцтва ім'єнне запрошення Голові ОУЖ для участі в товариській зустрічі жіноцтва з найвищими церковними достойниками з усіх країн світу. За таку велику увагу до ОУЖ вислава Г. У. на ім'я президентки Бав. Краєвого Управління Католицьких Жінок свою подяку.

Дві групи українок в українських вишиваних блузках взяли участь у спільній молитві з жінками усього світу в Маріен-Кірхе-Катедрі 5. 8. 1960 р. Українське жіноцтво було чисельно присутнє на всіх службах Божих в часі Евхаристійного Конгресу на Терезіен-Візе, в церквах, під час українських церковних відправ.

Г. У. постійно стежила за всіма подробицями подій в час Світового Евхаристійного Конгресу, і її організаційні заходи багато спричинилися до того, що участь жінок в релігійних урочистостях була добре організована. Ми були учасницями багатьох зустрічей, улаштовуваних і українськими чинниками, як напр.:

Вечір в Екзархаті з українськими приїжджими Владиками
Вечір СУМу.

Українські жінки Мюнхену і околиць мали в час Конгресу завдання зустрічати і розміщувати приїжджих гостей, переважно своїх же українок з усього світу.

Тому що на Евхаристійному Конгресі була приявна велика кількість прибулих з різних країн українок, переведено також за ініціативою Г. У. ОУЖ і на доручення СФУЖО ЗУСТРІЧ ЖІНОК, на якій прочитана доповідь п. Сулими-Бойко на тему: *Під знаком Евхаристійного Конгресу*. Зустріч пройшла вдало. За скромною перекускою, яку зафундувала СФУЖО, жінки обмінялися думками, поділилися досвідом жіночої праці. Присутніх було понад 70 осіб.

З доручення Екзархату Г. У. ОУЖ забезпечила і припильнувала виготовлення стилевих українських стройв для дівчаток, що мали виступ з показом гагілок на Терезіен-Візе перед учасниками

Евхаристійний конгрес (31. 7.—9. 8. 1960) у Мюнхені. Зустріч приїзджих українських єпископів з громадянством в Екзархії. Архиєпископ Бучко в розмові з головою ГУ ОУЖ, поруч — С. Стецько; стоять: д-р Хробак, проф. Бобикевич, проф. Зайцев

Конгресу. Виступ був високо оцінений німецькою та українською пресою.

Від Г. У. ОУЖ в Німеччині вислано до української преси кілька статтей на теми:

*День Жінки на Евхаристійному Конгресі,
Евхаристійний Конгрес у Мюнхені.*

Головна Управа ОУЖ була членом Комітету Світового Року Втікача і спричинила своїми впливами серед заокеанського жіночтва до грошевих зборів на ту ціль. Г. У. ніколи не відмовляла у праці іншим громадським комітетам по влаштуванні національних свят і академій та навіть допомагала невеликими грошевими датками.

Культурно-освітня праця

Аналізуючи діяльність Г. У. ОУЖ за минулу каденцію, треба констатувати, що в центрі всієї праці стояла ділянка виховно-освітня. Тут концентрувався патос наших зусиль, і ми осягнули

розмаху і знайшли деякі нові оригінальні форми роботи, закріплюючи водночас уже існуючі, традиційні. Почну з переліку товариських зустрічей:

14. 3. 1959 р. в Гаус дер Бегенунг відбулася вечірка з метою відтягнення жінки, бодай на пару годин, від щоденних турбот і для встановлення товариських контактів. На вечірці виявлено широку ініціативу в розвагах, був домашній буфет, ставились українські платівки, тощо. Зібралось до 70 гостей, і ця вечірка залишила гарні спогади в Мюнхені.

23. 7. 1960 р. відбувся прощальний вечір з нагоди виїзду до Канади членки Г. У. ОУЖ і довголітньої садівнички-виховательки, п. О. Цвик. Вечір улаштовували спільно Г. У. ОУЖ і Відділ Мюнхен-Місто. Приявних — 16 жінок. Було затишно і мило.

20. 8. 1960 р. улаштовано товариську зустріч з заступницею Голови Організації Українок Канади, визначеною жіночою діячкою п. Ольгою Заяць, яка проїздом до Польщі завітала і до Мюнхену зі своїм чоловіком, п. А. Заяцем. Вечір пройшов за філіжанкою кави в затишному Кунстгевербекавс. Присутніх — 57. Були цікаві промови, обмін думок щодо жіночої праці, спогади. Створилася дуже дружня атмосфера.

6. 9. 1960 року — зустріч з членкою Австралійської Жіночої Організації, активною і знаюю ще на Рідних Землях, членкою СУ, п. Галиною Ванчицькою. Прибуло на зустріч 28 учасників. За вечерею в Кунстгевербекавс весело і непомітно пролетіло кілька годин.

Реферати

До Відділів ОУЖ Г. У. вислано:

2. 2. 1959 р. — реферат на тему — 35-ті рокованні героїчної смерти бл. п. Ольги Басараб (від СФУЖО).
2. 5. 1959 р. — Свято Матері — пера п. Marii Stefaniv (СФУЖО).
9. 9. 1959 р. — Пам'яті Лесі Українки, п. Marii Turkalо (СФУЖО).
19. 2. 1960 р. — Свято Жінки-Героїні, п. д-р Єржківської (СФУЖО).
22. 2. 1960 р. — Тарас Шевченко як геній і пророк України. Проф. Ващенко Г.
5. 6. 1960 р. — Княгиня Ольга — пера п. Marii Marinjak (СФУЖО).
17. 10. 1960 р. — Сон Свят-Миколаївської ночі — п. Іванни Савицької (СФУЖО).

25. 10. 1960 р. — Листопадове Свято — пера Антона Мельника (Німеччина).
15. 2. 1961 р. — Соті роковини з дня смерти Великого Пророка Шевченка. Монтаж від СУА (Америка).

Дитячі свята та імпрези

Подаю сумарну кількість з Відділів ОУЖ і суботніх шкіл і садків:

Ялинка	— 28 свят	Закінчення учбового року	— 10 свят
Св. Миколай	— 20 "	22-го січня	— 5 "
Свято Матері	— 18 "	1-го Листопада	— 4 "

Разом — 85 на протязі всієї каденції. Фота зі свят надсилено до Патронів і залишено в архіві Г. У. ОУЖ.

Книжки, Букварі, Журнали

Надсилено до Відділів дитячу літературу, одержану від таких жертводавців:

33-й Відділ СУА в Клівленді передплатив дитячий журнал «Веселка» для суботнього дитячого Садка в Мюнхен-Місто.

63-й Відділ СУА в Детройті подарував 10 букварів Вагилевича, які розіслано по школах.

Управа Рідної Школи в Детройті передплатила 3 примірники «Веселки» для дітей в Карлсруте, Ландсгуті, Дюссельдорф-Верстен.

Редакція «Нових Днів» в Канаді безкоштовно висилала для українських дітей в Німеччині дитячий журнал «Соняшник».

Редакція «Свободи» в Америці надсилала кілька дарових примірників журналу «Веселка» для суботніх шкіл в Німеччині.

Книгу «Тайни гір» — одержано від Авторки в подарунок для школярів.

Редактор Дмитро Чуб з Австралії — надіслав для суботніх шкіл в Німеччині 15 дарових прим. своєї книжечки «На гадючому Остріві».

Книжки з Українського Університету

У зв'язку з тим, що УВУ ліквідував свої книжкові магазини, Ректор, проф. д-р І. Мірчук запропонував Г. У. ОУЖ перебрати

книжки для Відділів жіночих осередків. Довелося кілька днів важко попрацювати серед стосів книжкових полицеь. Таким способом здобуто Г. У. ОУЖ 18 великих книжкових пакунків, тобто кілька сот тепер уже унікальних книжок. Г. У. приділила багато часу на розсортування, пакування і висилку цих книжок до Жіночих Організацій на всіх континентах.

Курси

Успішно пройшов курс **МАЛЮВАННЯ ПИСАНОК**, який організувала Г. У. ОУЖ в днях 3-го, 4-го і 5-го квітня 1959 р. і який відбувався в Мюнхені, на Мозаху і на Людвігсфельді. Курс з великим умінням і педагогічним хистом провела Голова Відділу ОУЖ в Нюрнбергу, п. Дарія Козакевич. Не тільки жінки, а діти і молодь були захоплені нашим традиційним мистецтвом і буквально висиджували над цим кропітливим писанням по 10 і більше годин підряд. Г. У. ОУЖ відзначила цю кількаденну жертвенну працю п. Дарії Козакевич спеціальнюю подякою і дописом до преси. Статтю про успішне переведення курсу писання українських писанок в Мюнхені та околицях виготовила п. С. Мороз, культосвітня референтка. Допис і фото поміщено в мюнхенській пресі і в жіночому журналі «Наше Життя» за 1959 р. Короткий усний реферат про укр. писанки виголосила п. Сулима-Бойко.

Курс Українознавства для жінок з мішаних подруж

Не було потреби вияснювати значення цього важливого курсу, бо всім зрозуміло, як важко чужинці вивчати мову, пізнавати звичаї і українську культуру без відповідних студій.

Після оголошень в часописах, усної пропаганди й ознайомлення з матерями-чужинками вдалося нам завербувати на наш курс 11 жінок. Курс працював цілий рік від 11. 2. 1960 р. Заінтересовання слухачок і точність відвідування занять були для нас промовистими чинниками. Досвід показав, як цю ділянку треба удосконалювати і які дані потрібні для успішного дальншого розвитку курсу. Допис п. Ромашко Гільдегард до жіночого журналу «Наше Життя» дає нам промовистий висновок.

Вдало відбувся на курсі виклад проф. Б. Кордюка, якого запросила Г. У. насвітлити тему: «Україна, як географічне ціле». Доповідь прочитана 14. 11. 1960 р., після викладу зав'язалась жива виміна думок учасниць курсу (в німецькій мові).

Курси Українознавства для жінок з мішаних подруж. Учитель Р. Сулятицький. (Курси засновано 11. 2. 1960 р. в Мюнхені)

Курс печення пасок

відбувся в Мюнхені дnia 16. 4. 1959 р., який улаштувала Г. У. для українського жіноцтва м. Мюнхену і його околиць. В цьому курс брали участь 18 жінок. Керували курсом: п. п. Пеленська О., Кузін Габріеля, Усенко Олена, Гарабач М. Жінки обмінялися досвідом кулінарного мистецтва з усіх земель України.

Цей курс дав у висліді цікавої спільної праці біля тіста задоволення мило проведеного в дружньому гурті часу. Фотознімки з цього курсу поміщено в жіночому журналі «Наше Життя» з травень місяць 1960 р.

Відвідування малярської виставки та театру

З метою тіsnішого пов'язання українських жінок Мюнхену і околиць з культурним та мистецьким життям цієї країни, а та кож для духовного відсвіження після щоденної кропітливої і пресаїчної праці спробували ми перевести кілька заходів культур

ницького характеру. В наслідок того 22 жінки відвідали оперу: «Ундіне» в Гертнертеатер 13. 7. 1960 р.

Маларську виставку оглянула група жінок з членками своєї родини, всього 14 осіб. Після огляду картин зав'язалась жива, цікава дискусія за філіжанкою кави в найближчому кафе. Керував групою відвідувачів мюнхенської пінакотеки маestro С. Бурячок, наш видатний маляр, який за успішно переведену культурну акцію дав звітний допис до місцевої преси на тему: «Українське жіноцтво Мюнхен в картинній галерії».

Зв'язки з чужинними жіночими організаціями

Мали контакт із Світовим Рухом матерів, МММ у Франції. Вписували журнал цієї організації у французькій мові, з якого знайомилися із зasadничими проблемами цієї світової жіночої організації. В перекладах допомогала п. Галина Кіс, яка реферувала на засіданні Г. У. про зміст журнала.

Головна Управа з Відділами на Мозаху та Людвігсфельді взяла участь у конкурсі МММ до свята матері у квітні 1960 р. Розіслано анкети, в яких треба було відповісти на питання, яким має бути свято матері. Ціль конкурсу: Увиразнити ролю матері, а також насвітлити новий вислів пошани до матері. Наши учасниці: п. п. Пеленська О., Савицька О., Ребет Д., Гарабач М., Леник І., Кальваровська А., Бенцаль Н., Васькович Н., Цвик О., Тимкевич Д. дали відповіді глибокі і змістовні і їх опубліковано в жіночій французькій пресі.

Підтримували давно налагоджений зв'язок з німецькою жіночою організацією в Мюнхені *Фрауенрінгом*.

Ввійшли в новий зв'язок з німецьким Жіночим ліцеєм під протекторатом її величності принцеси фон Піллар.

Нав'язали конкретну співпрацю з Баварським краєвим управлінням Католицького Жіночого Союзу. Особливо ця співпраця була затіснена в час Евхаристійного Конгресу в літі 1960 р.

Познайомились ми і живо обмінювались думками щодо жіночої праці з Об'єднанням жінок всіх переслідуваних народів.

Зв'язки з українськими жіночими організаціями

Дружні зв'язки у співпраці мала Г. У. ОУЖ в Німеччині з Централею СФУЖО і СУА. Це ж від відділів СУА мали ми майже всі патронати для наших суботніх шкіл і садків.

Налагодили дружні ділові взаємини з Українським Золотим Хрестом в Америці, з Головною його Управою та з Відділами (Голова п. д-р М. Квітковська).

Кореспондуємо з Організацією Українок Канади та з її Відділами. Стоїмо в писемних контактах з українськими жіночими організаціями в Європі та в інших країнах: Велика Британія, Франція, Бельгія, Австрія, Австралія, Бразилія, Венесуеля.

Школи і садки

Головна Управа ОУЖ значно раніше нашої каденції заініціювала шкільництво і дитячі садки, коли ще жадних суботніх шкіл і садків для української дітвори не було.

Від 1951 р. ОУЖ опікувалося своїми школами і садками, які власними силами урухомило, без будь-якої допомоги чи підтримки з боку інших українських чинників. Щодо матеріальної підтримки своїх шкільних клітин Г. У. ОУЖ стояла в тісних зв'язках передусім з Централею СУА і його Відділами (Америка), які систематично надсилали патронати для цих учебових і виховавчих закладів. Помагали своїми грішми ще і Відділи Самопомочі в Америці, як також і інші українські інституції.

Щораз більше виявляли патрони зацікавлення тим, наскільки успішно розвивалася в опікуваних ними школах і садках педагогічна праця. І це накладало на Г. У. ОУЖ, як на керівника шкільництва і відповідального посередника, великий обов'язок припильнувати, чи раціонально використовувався гріш та як організовано і чи суттєво провадився педагогічний процес.

В нормальних умовинах належалося б, щоб методичну допомогу школам і садкам давала шкільна референтура ЦПУЕН. Але загально відомо, що в ЦПУЕН цією ділянкою тоді ще не займалися, і такий стан тривав ряд років. Та не допомагаючи в постановці педагогічної праці, не підтримуючи школи і садки матеріально, ЦПУЕН мало великі претенсії рахувати школи і садки ОУЖ за свої. Практично така установа, як ЦПУЕН, приносила багато непорозумінь для справи навчання і виховання молодого покоління, а Г. У. ОУЖ мала багато труднощів у конструктивній праці.

Тож, саме життя змусило Централю ОУЖ дбати про належне забезпечення плянуванням і звітності в школах і садках та по-

думати про методичну допомогу вчителям, що ми й старалися здійснити, і не листовним шляхом, але і методичними порадами в час відвідування шкіл і садків.

Та відчувалося, що методичну роботу треба поставити ширше й оперти її на найкращі педагогічні сили. Ми роками ждали на той момент, коли Управа ЦПУЕН виконає доручення свого Делегатського З'їзду і створить Шкільну Раду. Але на створення її так таки і не заносилося, і тому ми змушені були заснувати при Г. У. ОУЖ *Дорадчу Шкільну Комісію*, до якої увійшли:

о. Протопресвітер Анатолій Дублянський — о. Канцлер Іван Леськович — оберштудієнрат проф. Степан Шах — проф. Гнат Мартинець — унів. проф. Юрій Бойко — д-р Петро Кашинський — проф. Володимир Максимович — д-р Микола Філь — вчит. Орися Яримович — голова Г. У. О. Сулима-Бойко.

Всіх членів комісії — 10: в цьому складі — знавці педагогічної теорії, як і досвідчені практики — педагоги.

Дорадча Шкільна Комісія мала 5 засідань і провела педагогічну конференцію 16. 11. 1960 року, на якій були присутні вчителі суботніх шкіл з дальших і близьких околиць та зі самого Мюнхену. На конференцію були запрошенні члени Управи ЦПУЕН і шкільний Референт (проф. М. Самойлович, Голова ЦПУЕН — проф. Ю. Студинський), голови Відділів ОУЖ, керівники молодіжних організацій і виховники літніх таборів. Директор школи Мюнхен-Місто, д-р М. Філь на прохання Г. У. ОУЖ — Дорадчої Шкільної Комісії виголосив дуже змістовний реферат на тему: *Програма навчання в суботній школі та способи її виконання*. Число учасників конференції — 38 осіб, позитивні відгуки про наслідки конференції поміщені були в місцевій пресі. Перед тим Члени Комісії відвідали ряд шкіл і дали свої фахові аналізи станові педагогічного процесу в них. На Конференції обговорено проблему навчального плянування, передбачено організацію педагогічного семінару для вчителів. Загально треба зазначити, що мали ми вгляд у стан всіх наших шкіл, знали їхні позитиви і недотягнення.

У праці вчителів спостерігали багато жертвенности, разом з тим виринала потреба дальнішого розвитку методичної підтримки в їхніх зусиллях поставити навчання і виховання на вищий рівень.

На інтервенцію Г. У. дісталася розроблені програми суботніх шкіл Америки, Канади, Австралії та, вибивши їх на циклостилі, розіслала в терен.

Стан шкільництва на початку каденції

місцевість	садки-діти	школи-учні	вчителі	виховн.
1. Авгсбург	—	1	5	1
2. Ерлянген	—	1	6	1
3. Інгольштадт	1	12	—	—
4. Ландсгут	—	1	13	1
5. Мюнхен-Місто	1	14	1	39
6. Мюнхен-Мозах	1	9	1	13
7. Мюнхен-Людвігсф.	1	17	1	43
8. Новий Ульм	1	16	—	—
9. Нюрнберг-Оселя	1	12	1	14
10. Розенгайм	1	10	1	20
11. Вінненден	—	1	7	1
Разом садків	7	90	9	160
			13	7

Стараннями Г. У. почала працювати школа в Гайдельбергу з 1. 1. 1959 р., але вчитель виїхав за Океан і школа припинила навчання з 1. 10. 1960 р. Грошева дотація для цієї точки ішла від Апостольської Візитатури в Мюнхені.

Школа в Мюлякер відкрита за нашої каденції, куди перекинуто патронат із Штайнгалден, який діставали від СУА-Відділу, проіснувала до 1-го січня 1959 р. Закрити прийшлося через змалілу кількість дітей.

Школа у Вінненден числилась у нашій евіденції до 15. 9. 1959 року, пізніше перейшла в опіку МПУЕН. Патронат перенесено на іншу нашу школу.

Садок в Інгольштадт припинив діяльність 15. 3. 1960 р., бо виїхала садівничка, п. Волянюк Т. за Океан, а другої сили не знайшли.

Ерлянген — школа зникла з грудня 1960 р. із-за браку фахового вчителя.

Отака була зміна в нашему шкільництві на протязі каденції. Але вдалося нам, там де було можливо, відкрити нові як школи так і садки.

Франкфурт: 4. 4. 1960 р. — Карлсруge: 1. 6. 1960 р. — Ретенсбург: 1. 6. 1960 р. — Пассав: 15. 4. 1960 р.

Не можна не відмітити, що провадити шкільництво дуже важко ще й тому, що бракує свідомості батьків у ставленні до української справи щодо шкільництва. Денаціоналізація молоді на наших очах іде широким кроком і спинити її дуже трудно. Потрібні старання не лише жіночих організацій, а всього українського еміграційного суспільства.

Суспільна опіка

На доручення СФУЖО створити Комісію Суспільної опіки в Німеччині, яка б вважалась рефератом при нашій Світовій Жіночій Централі, запросила Г. У. ОУЖ до участі в цій комісії таких осіб, які б теоретично розробили пляни, взоруючись на зразки світового наставлення жінок на цю важливу ділянку праці. Таке зобов'язання взяли на себе жінки: п. д-р О. Кушнір, п. д-р Н. Плющ, п. дипломований інж. С. Мілінська. Комісія взялась до вивчення проблематики харитативної праці, щоб примінити її в українській суспільній опіці. В рамках реферату Суспільної Опіки практично переводилась така акція: «Допомога бабусі». Старших віком жінок на початку каденції мали ми лише три: п. Пекарчук Х., п. Усенко О., п. Чикаленко Г. Виплачували їм по 5.-амер. доларів місячно.

Протягом останнього часу постарались ми про допомогу ще 6-ом старшим жінкам: Тофан С., Мельник Д., Санківська Е., Цурковська О., Кушнір О., Жук Е., ще була на цій стипендії і бл. п. Марія Качмарська.

Ці допомоги приходили від Відділів СУА.

В 1959 р. одержали: 1.768,— Н. М. — 1960 р. 1.737,78 Н. М. — 1961 р. 643,25 Н. М. — Разом на бабусь: 4.149,03 Н. М.

Виплачували аж до вересня 1960 р. стипендію панні Ірені Качанюк, студентці, що вивчала мови в чужинних університетах. Місячно сплачували суму, що дорівнювала 20,— amer. доларів, які надсилає 64 Відділ СУА в Нью-Йорку. Для цієї цілі виплачено:

1959 р. 602,— Н. М. — 1960 р. 1068,40 Н. М. — 1961 р. —. — Разом: 1.670,40 Н. М.

У вересні 1959 р. Г. У. подані були списки найбільш потреб. жінок (це, розуміється, на інтервенцію Централі ОУЖ). Мали на увазі виклопотати їм допомогу через Європейське Представництво ЗУАДКу.

Займалась Г. У. підшукуванням відповідної праці для своїх жінок — українок. Правда, то не легка справа. Часу забрала нам багато, а наслідки малі.

Пачки з уживаним одягом надсилено було із Америки, а Управа посылала до Мюльякеру, Нюрнбергу, Віннендену, Регенсбургу, Кельну.

Не забувала Г. У. спрямовувати увагу українських жінок на вшанування пам'яті померлих, яке виявилось в догляді за могилами на цвинтарях (особливо багато зусиль вкладено в Людвігсбургу — Голова — Дашко Анна).

Г. У. і Відділи ОУЖ відвідували хворих по шпиталях. На Великдень 1959 р. і 1960-го розвозили нашим людям по лікарнях крашанки, «бабочки», (вдома спечені) нашими жінками-патріотками: п. Пеленська О., Бенцаль Н., Цвик О., Василик Л., Бойко Л., Гарабач М. і інші. На Різдво обдаровували хворих грошовими дарами, надісланими з Відділів СУА, а крім того носили до лікарень кутю, узвар, пиріжки, вареники, голубці. В Гавтінгу лежачим хворим — Черкасенко М., Лук'яненко А., Фок К. одноразово видано по 20,75 Н. М. Це на бажання їхніх патронів.

Приділялась увага Суспільної Опіки нашим старшим людям, які перебували в Альтерсгаймах: Мюнхен і Дорнштадт. Г. У. була з ними в постійному кореспонденційному зв'язку. Регулярно відвідувати могли лише цей близчий, що в Мюнхені. Виплачено їм допомоги в 1959 р. 192,97 Н. М. — 1960 р. 884,90 Н. М. — 1961 р. 200,— Н. М. — Разом: 1.277,87 Н. М.

Всі ці кошти на нашу інтервенцію надсилали нам наші посестри з Відділів Союзу Українок Америки.

Індивідуальні грошеві допомоги

Такі виплачено окремим особам переважно на ліки — 60 жінкам: 1959 р. 602,— Н. М. — 1960 р. 1068,40 Н. М. — 1961 р. 749,14 Н. М. — Разом: 4.022,33 Н. М.

Загальний допомоговий фонд

включно зі школами, садками, бабусями, альтерсгаймами, стипендіями, індивідуальними допомогами виносить на 20. 4. 1961 р. 35.606,82 Н. М. Ця цифра — це наш активний баланс, який підносив вагу й авторитет Г. У. ОУЖ в Німеччині.

Грошеві фонди

Із попередніх інформацій звіту представлено ясно, звідки Г. У. ОУЖ черпала матеріальні засоби. Треба згадати ще й тих жертводавців, дари яких час-від-часу приходили до нас зі своїми побажаннями.

1. «Самопоміч» у Чікаго.
2. У. К. К. Відділ Гемтремк, Президент В. Тустанівський.
3. Ірена Павликовська, Канада — Засновниця і почесний Член ОУЖ.
4. Зарицька Ярослава, Америка, Бруклін.
5. О. Андрій Кість, Міннеаполіс.
6. Василь Кvasnij, Нью-Йорк, Голова Батьк. Комітету.
7. 44-й Відділ СУА, Америка. (Голова — Сердюк, секр. Царинник Г.).
8. П. Інж. Дарія Янович, Міннеаполіс, Голова Укр. Золотого Хреста.
9. Проф. Гнат Мартинець, Мюнхен.
10. П. Ольга Заяць, Торонто, Заступниця Гол. ОУК.
11. «Самопоміч» в Балтіморі ЗДА, Голова — Притула Е.
12. Управа ЗУАДКу у Філадельфії.
13. Апостольський Екзархат у Мюнхені (уможливив своїм грошевим датком утримання і кошти дороги 4-м Делегаткам з північної Німеччині).
14. Союз Українок Австралії — п. Олесницька Л.
15. ЗУАДК і УМХС обдаровували дітей суб. шкіл і садків на свято Ялинки і Миколая.

Крім грошей від жертвводавців і патронів, мали ми невеличкі суми впливів, як от 25 відсотків від членських внесків наших Відділів ОУЖ, пожертви від окремих Відділів СУА, та Відділів УЗХ.

Відсотки від членських датків були мізерними вплатами. Членська вкладка виносила 10, 20 і 30 пфен. місячно для кожної членки ОУЖ у Німеччині. Членську вкладку кваліфікували ми радше, як управнення членки в ОУЖ, а не як джерело прибутків до Г. У. ОУЖ. А від імпрез і ріжких збірок на місцях ми нічого не вимагали, бо числилися з тим, що клітини ОУЖ теж потребували грошей на мінімальні свої внутрішні витрати організаційного характеру.

Закінчуючи свою звітну доповідь, хочу зазначити, що нам вдалося протягом більше як останніх двох років розбудувати і покликати до активного громадського життя нові сили, певні прошарки жіноцтва, які стояли остроронь від жіночої праці. Особливо це стосувалося до Північної Німеччини. По довгих роках павзи жіноча праця почала відроджуватись наново. Без наявності жіночого активу цю всю роботу не було б зможи підняти. Там і сям натикалися ми на віддані одиниці і, спираючися в праці на них, осягали розглянені вже нами раніше в цьому звіті резуль-

тати. За цю активність наших жіночих діячок належиться їм від Г. У. ОУЖ глибоке признання.

З найглибшою подякою пам'ятаємо ми про патронів наших шкіл і садків, які з Америки надсилали систематично грошеві датки і тим уможливлювали провадження суботніх учебових за-кладів.

Наша подяка належиться також усім жертводавцям в Аме-риці, Австралії, як також і в Німеччині. Це вони уможливили нам нашу харитативну діяльність.

Широ дякуємо керівним колам обох українських церков за їх зрозуміння до справ ОУЖ. Велике наше спасибі вчителям субот-ніх шкіл і вихователькам за їхню віддану працю.

Висловлюємо також признання ЦПУЕН за те, що воно давало змогу Г. У. користуватися безплатно кутком в його приміщенні, а також УТГІ за використання приміщення для засідань Г. У. ОУЖ.

Належиться від мене подяка п. мгр. Дарії Ребет, яка уможли-вила мій виїзд за океан тим, що, як перша Заступниця, перебрала від мене справи ОУЖ на час моєї відсутності в 1959 році.

В тих моментах, коли я, як голова, особливо потребувала канцелярійної допомоги в роботі, мені завжди приходила на по-міч п. Лилик Гонората, якій я тут з особливою приемністю скла-даю подяку.

Вважаю за мілий обов'язок подякувати від себе Членам Г. У. і К. К. за дружню співпрацю. Складає Г. У. подяку українській пресі за безплатне поміщення наших оголошень і повідомлень. Належиться також наше спасибі IMCA — IWCA за дозвіл ко-ристуватися приміщеннями для українських шкіл і садків.

Що ж? Моя звітна доповідь закінчена, останнім акордом її нехай буде побажання для ОУЖ у Німеччині дальншого розвитку, осягів в роботі і їх скріплення!!!

Мюнхен, 28. 4. 1961 р.

Фінансовий звіт
(представила Голова ОУЖ, п. Сулима)

Рахунковий звіт докладно виготовлений обнімає 13 сторінок машинопису. Щоб прочитати всі числа, буде обтяжливим, тому подаю Вам поодинокі рахунки приходів і розходів за час з 1-го січня 1959 р. до 19. 4. 1961 р., включно з позицією 984 Касової Книги.

	Н. М.
Готівка в касі на 1. 1. 1959 р.	180,48
Прийшло до каси	40.160,91
Приходи разом	40.341,39
Виплачено з каси	39.415,93
Готівка в касі на 19. 4. 1961 р. . . .	925,46
Банком було прийн. 1. 1. 1959 р.	5.230,—
За каденцію вплинуло	37.346,30
Разом	42.576,30
Піднято з банку за час каден. . . .	35.361,34
Залишилось	7.214,96

А тепер подам до Вашого ласкавого відома вислідні рахунки за 1959 р., 1960 і 1961 до 19. 4. 1961 року.

Впливи на садки, школи, на бабусь, членські внески, ялинку, загальні допомоги, на адміністрацію (канцелярське приладдя, трамвайні квитки): Всі впливи на повище вичислені цілі: 42.158,25 Н. М. — Розходи становлять: 39.428,31 Н. М. — Ріжниця: 2.729,94 Н. М. заощадження.

В касі готівка на 19. 4. 1961 р.: 925,46 Н. М. — В банку готівка на 19. 4. 1961 р.: 7.214,96 Н. М. — Разом: 8.140,42 Н. М. (те, що маємо, як актив).

Майно було на 1. 1. 1959 р.: Банк — 5.230,— Н. М. плюс каса — 180,48 Н. М. — Разом: 5.410,48 Н. М.

Заощаджено за час з 1. 1. 1959 р. до 19. 4. 1961 р.: 2.729,94 Н. М. — Разом: 8.140,42 Н. М.

Оце такий маєтковий стан Г. У. ОУЖ. Нікому нічого не задовжено, ані ніхто не довжний грошей ОУЖеві.

Хто б із учасників З'їзду хотів би близче познайомитися з усіма рахунками, прошу зголоситися до перегляду балансу за весь звітний період.

На протязі каденції від 1958 р. до 1961 р. двічі Контрольна Комісія докладно перевіряла грошевий стан Г. У. ОУЖ і жодних зловживань чи неправильностей не знаходила, а, навпаки, відмічала позитивний стан ведення фінансового господарства.

Голова Г. У. ОУЖ О. Сулима-Бойко

7-Й З'ЇЗД ОУЖ В НІМЕЧЧИНІ

в дніях 25 і 26 травня 1963 р.

Відкриття: Високопреподобні Отці, Вельмишановні Гості, Дорогі Делегатки! В імені Г. У. ОУЖ щиро сердечно вітаю Вас усіх, що зібралися тут на наш 7-й З'їзд Об'єднання Українських Жінок у Німеччині.

Сьогодні і завтра стоять перед нами великі завдання. Треба зробити підсумки роботи за минулу каденцію, ураховуючи її осяги і недоліки, та накреслити напрямні на майбутню діяльність нашої жіночої організації і з повною свідомістю складності наших завдань маємо приступити до нашого порядку денного.

В час перебігу З'їзду ні на хвилину не сміємо забути, чим є ОУЖ в самій своїй ідеї, на чому воно тримається і в якому напрямку повинно розвиватися і рости.

Сила кожної організації в її ідеї і в людях. І коли згадуємо про людей, то мусимо тут із журбою схилити голови перед незаступними втратами в лоні не тільки ОУЖ, а і в Українському Жіночому Русі. Від нас відійшли дві почесні Членки ОУЖ: моноголітня голова, Ольга Павловська, та заступниця голови, учасниця жіночої діяльності ще з 1918 р. п. Єлісавета Жук. У цю урочисту хвилину відкриття нашого З'їзду закликаю згадати їх у нашім тіснім гурті та вшанувати їх світлу пам'ять хвилиною мовчанкою . . .

Люди, ідея, здійснення людьми ідеї, оце і є організація. Ідея ОУЖ сформувалася історично. Вона виплинула з конечності самого українського життя на еміграції в умовах холодної чужини.

Треба згадати, що історія України з різних причин небагато давала можливостей, щоб виробити наше жіноцтво у всій своїй масі в активних громадянок українського суспільства. І цю прогалину мачухи-історії покликано виповнити Жіночому Об'єднанню. Отже, ОУЖ є життєвою школою для українського жіноцтва, полем прикладення його сил, умовами духового росту жінки-українки і її національного усвідомлення. Жінка в ОУЖ виступає і як громадянка, і як мати-виховниця, і як дружина, і як особистість, що може організовувати жіноцтво, та сприяти йому брати участь у всіх процесах нашого життя.

Не до речі в цьому вступному слові говорити про наслідки двох останніх років праці, цьому ж буде бо присвячено весь перебіг нашого З'їзду. Зараз лише хочу вказати на ширину перспективи, з якої вимальовується величезне значення нашої

жіночої організації. Десятки років упертої, напруженової праці українського жіноцтва привели до такого успіху, що ми маємо великий світовий Український Рух, об'єднаний у СФУЖО. Іншими словами, ми маємо те з'єднання сил, до якого безуспішно, на протязі довгого ряду років змагає українське політичне життя. Тож нашу єдність в рамках СФУЖО треба нам берегти, як зініцію ока. І є кому берегти; бо Український Жіночий Рух має у різних країнах світу, на всіх континентах чималу кількість активісток, вправних організаторок, досвідчених працівниць на міжнародному полі, визначних інтелектуалісток, діячок пера тощо. Наше Жіноче Об'єднання є лише одною з чотирнадцятьох ланок в цьому ланцюкові збірних соборницьких сил українського жіноцтва. Та ця наша саме ланка дуже важлива. Геополітичне становище її вказує на це.

Недалеко звідси лежить кордон, що відділяє Вільний Світ від світу диктатури і національного поневолення. Там, за цим кордоном наші українські сестри не можуть бути зорганізовані в українські жіночі організації, бо їх там творити невільно. І з тогою дивляться вони в наш бік і чекають... Цього нам невільно забувати. Саме нам, що в порівненні з різними осередками Жіночого Руху найближче розташовані до Рідних Земель.

Нехай це буде пригадкою поважності і відповідальності наших завдань! І хоч ми і маємо багато труднощів, а особливо дошкульних дрібниць, нам невільно розмінювати себе на ці дрібниці і переключати свою увагу з великого на мале.

Адже, спрагненими очима чекають наші сестри на Україні від нас ідеалізму, посвяти і працьовитості: скромної, упертої, наполегливої. Ці слова нехай будуть організуючим мотто для всього нашого З'їзду, щоб по його переведенні, ми могли легко зідхнути і сказати собі з чистим сумлінням: «Так, ми виконали важливе діло, ми піднялися на вищий щабель нашого Жіночого Руху!»

— Помагай Біг — кажуть наші люди, зустрічаючись при важкій праці. — Господи, поможи! — скажемо і ми собі, бо нас чекає робота важка, відповідальна, в якій покладено початки наших дальших успіхів. Нехай же Мати Божа благословить нас — жінок усім добром!

7-й З'їзд ОУЖ в Німеччині вважаю за відкритий!

Мюнхен, 25. 5. 1963 р.

Звіт Головної Управи на 7-му З'їзді ОУЖ в Німеччині

25 i 26. 5. 1963

На початку звіту за минулу каденцію вважаю за потрібне зазначити, що наша жіноча організація, яка має офіційну назву, встановлену ще на Першому Жіночому З'їзді в Авгсбургу, в днях 14 і 15 грудня 1945 року «Об'єднання Українських Жінок» дnia 27. 11. 1961 р. зареєстровано в німецькому суді; таким чином має повноправне становище перед німецькою владою, а разом з тим несе зобов'язання точного придережування визначених реченців загального збору. Зараз ми відбуваємо з'їзд на 25 днів пізніше після вказаних у статуті 2-х років. Про це своє передбачене опізнення, зв'язане з поважними причинами, зголосили ми в Баварському суді.

Звітна каденція, як це було зазначено у протоколі 6-го З'їзду, була поділена на два періоди. В часі від 15. 5. 1961 р. до 15. 5. 1962 р., в період здоровельної відпустки п. Голови, справами Г. У. ОУЖ керувала перша Заступниця Голови п. мгр. Дарія Ребет. Від 15. 5. 1962 р. до 25. 5. 1963 р. провадила працю знов п. О. Сулима-Бойко.

До Головної Управи ОУЖ вибрано:

О. Сулима-Бойко	— голова
Д. Ребет	— перша заступниця голови
О. Яримович	— друга заступниця і шкільний референт
I. Леник	— секретар
О. Юрченко	— організаційний референт
М. Гарабач	— фінансовий референт
Б. Бачинська	— референт зовнішніх зв'язків і член редкол. ЖІЛ
О. Лощенко	— суспільна опіка
А. Дацько	— допоміжна в організ. справах на Штуттгартщ.
О. Степанюк	— допом. в організ. справах на Північну Німеч.

Весь склад обраних залишився до наступного З'їзду.

До Контрольної Комісії обрано на Голову — п. Савицьку Ольгу, на членів — Лилик Гонорату і Кордубу Стеф.

Засідань Головної Управи відбуто 27. З них спільно з Головами Мюнхенських Відділів у справі «Вишиваних Вечерниць» — 3. У справі улаштування зустрічі з Радною міста Детройт і визначено жіночою діячкою Марусею Бек — 1 засідання.

Разом з Контрольною Комісією — 3.

Один раз у травні 14. 5. 1962 р. при передачі справ голові, яка повернулась із здоровельної відпустки, другий раз 9-го XI. 1962 р., коли розбиралася справа конфлікту в Г. У. На цьому засіданні, спільно з К. К. прийнято умови для дальншої співпраці Голови і членів Управи. А третій раз — у справі шкільництва і статуту — 13. 3. 1963 р.

Робота Голови і всіх членів Управи гонорова, без жадної оплати, хоч деякі ділянки праці, як напр. листування і ведення фінансів потребують великої витрати часу. Брак власної домівки, яка була б лише до нашої розпорядимости, утруднював роботу також.

Головна Управа займалась питанням виказок для членів ОУЖ

Уже виготовлено коротку анкету для обліку членства. В цілому це питання в процесі розробки.

Виїзди в терен

- П. Яримович О. — 3 подорожі: Людвігсфельд, Авгсбург, Нюрнберг. Вислано в шкільних справах — 90 листів.
- П. Юрченко О. — 9 подорожей у справах організаційних до: Авгсбургу, Штуттгарту, Нюрнбергу, Нового Ульму, Людвігсбургу. Написано організ. референтом — 73 листи.
- П. Ребет Д. — 1 виїзд до Нюрнбергу на Загальні Збори.
- П. Лощенко О. — 6 відвідин хворих: Ансбах, Авгсбург, Гаар, Людвігсфельд. Написано у справах Сусп. Опіки — 10 листів.
- П. Сулима-Бойко — Людвігсфельд — 3 подорожі: 31. 5. 1962 р. Загальні збори. — 14. 7. 1962 р. Кінець шкільного року. — 20. 8. 1962 р. У справі «Вишиваних вечерниць».
- 1 подорож — Кенігсдорф — 7. 8. 1962 р. Літн. Пласт. Таб.
- 1 подорож — Шонгав — 11. 8. 1962 р. Сумівськ. Літн. Таб.
- 1 подорож — від 13. до 18. 11. 1962 р. Судові справи. Людвігсбург (внутрішні неполадки).
- 1 подорож — 17. 11. 1962 р. Штуттгарт — Передача грош. на Відділ.
- 1 подорож — 16. 11. 1962 р. Тюбінген. Відвідини п. Чикаленко Ганни, ініціаторки засн. СУА в Америці. (Дім для старших в Тюбінген).
- 1 подорож — Авгсбург — 5. 5. 1962 р. Свячене в Авгсбургу. Відвідини хвою п. Голойди.

Разом відвідала п. Голова 5-х хворих Пань: Дорошенко, Усенко, Чикаленко, Цурковську, Голойду. Написано в повищих спра-вах — 230 листів.

Відділи ОУЖ в Німеччині. — На 6-му З'їзді числилось 23 Від-діли і 3 представництва.

1. Авгсбург — Голова — Хоміцька Галина — членок — 32
2. Мюнхен — Голова — Штайнер Ольга — членок — 52
3. Мюнхен-Мозах — Голова — Пеленська Ольга — членок — 16
4. Мюнхен-Людвігсфельд — Голова — Осипа Демчук — членок — 30
5. Мюнхен ам Бідерштайн — Голова — Дика Анна — членок — 10
6. Людвігсбург — Голова — Дацько Анна — членок — 15
7. Брауншвайг — Голова — Недбала Марія — членок — 20
8. Дюссельдорф — Голова — Степанюк Олександра — членок — 25
9. Пассав — Голова — Пилипчак Анна — членок — 10
10. Франкфурт ам М. — Голова — Горбач Анна — членок — 11
11. Новий Ульм — Голова — Прокопів Ярослава — членок — 15
12. Нюрнберг — Голова — Козакевич Дарія — членок — 15
13. Ганновер — Голова — Терешкун Валентина — членок — 19
14. Регенсбург — Голова — Куцан Олена — членок — 20
15. Інгольштадт — Голова — Савків Іраїда — членок — 10
16. Дусбург — Голова — Свищ Евгенія — членок — 11
17. Оsnабрюк — Голова — Жеребко Олександра — членок — 28
18. Кельн — Голова — Сайко Галина — членок — 14
19. Дюссельдорф-Рат — Голова — Дідик Антонина — членок — 16
20. Оррель — Голова — Заполох Софія — членок — 25
21. Вінненден — Голова — Чайка Евфросина — членок — 10
22. Вайль ім Дорф — Голова — Цюрак Анастасія — членок — 15
23. Білефельд — Голова — Наталенко Галина — членок — 12
24. Дорнштадт-Альтерсгайм — Голова — Василенко-Полонська — членок — 30. Представн.
25. Штуттгарт-Цуфенгавзен — Голова — Бурко Антонина — чле-нок — 5. Представн.
26. Мюлякер — Голова — Мончак Розалія — членок 5. Представн.

У зв'язку з переселенням таборів на Штуттгартщині деформувалось 2 Відділи: у Вінненден і Вайль ім Дорф. 30-го вересня 1962 р. із цих 2-х Відділів і одного Представництва (у Цуфенгавзен) створено один Відділ ОУЖ у Штуттгарті.

У Франкфурті Відділ ОУЖ за браком інтелігентних жінок не міг розгорнути своєї роботи і Голова його д-р Г. Горбач оце перед

самим з'їздом висловила побажання перетворити цей Відділ на Представництво. На зв'язкового пропонувала себе, бо веде суботню школу і в міру своїх можливостей роботу культурницьку веде серед батьків.

Відділи: у Новому Ульмі, Регенсбурзі, Інгольштадті потребують швидкої організаційної допомоги від Головної Управи у перевиборах. В Нюрнбергу вибрана Голова Панчук Марія зреєстриувала зі своего становища і повідомила, що Відділ нечинний.

В Дуйсбургу, Оsnабрюк, Дюссельдорф-Рат роботи не змогли розгорнути і зникли. Відділи в Оррель і Кельн здеформувалися в зв'язку з ліквідацією тaborів, а Представництво в Мюлякер перестало існувати з причини переселення українців до іншої дільниці.

Кількість жінок у Відділах ріжна і ріжно провадиться робота. Це залежить від зовнішніх обставин і посідання Відділами організаційних здібностей та можливостей прикладення жіночих сил у свою вужчому оточенні. Зрештою, конкретніше про це почуємо з усних і писемних звітів.

Тому що Головна Управа фінансово не диспонувала спеціальними фондами на поїздки в терен, намагалась шляхом листування і обіжників тримати тісніший зв'язок з Відділами.

Обіжників за минулу каденцію вислано — 41; — всіх листів вислано — 1.702 — вплинуло листів — 792.

Листувалися із СФУЖО, Централею СУА (Америка), з окремими Відділами СУА (жертводавцями і патронами), з Організацією Українок Канади, Союзом Українок Австралії, Франції, Бельгії, Англії, Австрії, з Відділами Самопомочі: у Філадельфії і Балтиморі. Також з українськими установами в Німеччині, учителями суботніх шкіл, з поодинокими жертводавцями, тощо.

З ділянки праці культурницької — Г. У. і Відділи ОУЖ Мюнхену і околиць улаштували 25. 11. 1962 р. «Viшивані Вечерніці», які пройшли дуже успішно у великій присутності гостей. Мета їх: плекання стилевих українських вишивок і примінення їх на модерніх строях. Сума вступів 475,15 Н. М. покрила всі видатки. Ні заробітку, ні втрати не було.

В той самий вечір було улаштовано виставку найрізноманітніших зразків вишивок з усіх земель України. Листки з узорами були наклеені на шістьох великих стендах з обох сторін і розташовані на спеціальних підставках. Не бракувало також експонатів готових вишиваних речей.

В роботі улаштування виставки брали участь п. Гампер, яка і випозичила всі свої багатоці, старано вималювані на папері

Свято матері у Штуттгарті. Промовляє п. голова ОУЖ до дітей з близьких осередків (10. 5. 1961 р.)

зразки. Помагали п. п.: О. Штайнер, С. Кордуба і Ф. Кордуба, п. Ракоча М., д-р Гоцій, п. Василик, Сімків Мирося та інші.

Після річної перерви, 20. 6. 1962 р. відновлено роботу на курсі вивчення української мови для жінок німецької національності з мішаними подружж. Слухачок вписалося — 12. Частина їх регулярно відвідувала лекції. Вони не тільки підучили українську мову, але й увійшли в круг українських інтересів, а дітей своїх пильно посилали до українських суботніх школ і садочків.

Навчання німок провадив (на запрошення Гол. Упр. ОУЖ) гімназійний проф. Володимир Максимович Гонорово, при тому ніколи годин своїх не пропустив і за цю жертвенність одержав від Г. У. щиру подяку, від слухачок висловлено йому глибоке признання.

На цьому курсі було прочитано 4 лекції німецькою мовою, які замовлено спеціалістам. Лекції в німецькій мові заплановано з метою ширшого ознайомлення слухачок курсу з українською історією і географією. Д-р Б. Кордюк прочитав лекції на тему: Україна — дас ланд дер шверен індустріє. Д-р Сократ Іваницький :Das Russ-Rайх унд дас Руссіше Райх.

Г. У. ОУЖ брала участь в Українському Здвигові у Штуттгарті 8 і 9 вересня 1962 р. Делегаткою була п. Ірина Леник.

У серпні 1962 р. Г. У. вислава на руки президентки Міжнародної Жіночої Ради, француженці п. Ляфоте подяку французькою мовою за участь та ініціативу у клопотанні французьких інтелектуалістів перед О. Н. про звільнення із советських концентраційних таборів у Сибіру Кир Йосифа Сліпого. Після звільнення Іх Ексцеленції Митрополита Сліпого Г. У. вислава привіт і вже одержано на нього відповідь з власноручним підписом Митрополита-Ісповідника.

В 40-й день смерти блаж. пам'яті Ольги Павловської, бувшої доголітньої Голови ОУЖ у Німеччині, була замовлена Служба Божа ї улаштована жалобна академія, на якій п. Сулима-Бойко виголосила реферат про «Життя й діяльність О. Павловської», а п. О. Пеленська поділилась своїми споминами про Покійну, як також зачитувала деякі маркантні уривки із кореспонденції до п. Павловської та її відповіді на ті листи. П. Мороз Стефанія бездоганно виконала на піаніні жалобний марш Бетговена. З природи смерти нашої Голови О. Павловської Г. У. вислава її донечці О. Гарасовській з родиною кондolenції і фотознімки з академії. В ч. 7 ЖІЛу присвячено Покійній кілька сторінок з матеріалів жалобних сходин.

Для формального підтвердження свого членства у СФУЖО, Г. У. на пропозицію Управи СФУЖО, ухвалила сплачувати свою річну вкладку в сумі не менше як 25 amer. доларів.

Г. У. на кількох своїх засіданнях обговорювала надіслані матеріали СФУЖО в питаннях координації та затіснення праці європейських жіночих централь і має в пляні взяти участь у підготовчій роботі щодо скликання Європейської Жіночої Конференції наприкінці 63-го року.

12. 5. 1963 р. Г. У. разом з Відділами ОУЖ Мюнхену і околиць організувала зустріч українського жіноцтва з Радною міста Детройт, *Марусею Бек*, визначеною жіночою діячкою. Зустріч відбулася в Гохкафе; присутніх жінок було — 28.

Шкільні справи — референт Орися Яримович. У віданні Г. У. ОУЖ — 10 суботніх шкіл, 4 садочки; протягом 12 літ повне забезпечення (матеріальне) мали ми від Патронів із Америки, від СУА, Самопомочі, Марійської Дружини. З днем 1-го березня патрони погодились пересилати гроші лише на доживу, все інше вдержання шкіл і садків мало бути забезпечене німецькими чинниками за посередництвом ЦПУЕН, обіцяно виплачувати щомісяця суми на покриття всіх шкільних видатків крім підвечірків.

За довголітню жертвеність Відділів СУА у справах українського шкільництва Г. У. (Голова О. Сулима-Бойко) написала

простору, умотивовану і щиру подяку, помістивши її у часописі «Свобода» в Америці в числі — 4. 5. 1963 р.

Головна Управа адмініструвала такими школами і садками:

1. Авгсбург — дітей — 14; учителька: п. Шраменко Наталія
2. Регенсбург — дітей — 20; учитель: о. М. Проскурницький
3. Розенгайм — дітей — 14; учителька: Стрипко Надія
4. Франкфурт — дітей — 17; учителі: д-р Г. Горбач, інж. Мазурок
5. Мюнхен-Місто-Мозах — дітей — 44; учителі: д-р М. Філь, проф. Максимович В., п. Миколович, п. Яримович О.
6. Людвігсфельд — дітей — 18; учителі: інж. Домбровський, п. Йогансен Г.
7. Ландсгут — дітей — 16; учитель: о. Анатолій Дублянський
8. Карлсруе — дітей — 18; учитель: о. Федір Луговенко
9. Пассав — дітей — 8; учитель: о. Мирослав Проскурницький
10. Нюрнберг — дітей — 14; учителька: п. Дарія Козакевич дітей — разом 183; учителів — 15

Садки

1. Мюнхен-Місто-Мозах — дітей — 20; садівничка: Кордуба Ст.
2. Людвігсфельд — дітей — 12; садівничка: Курилло Анна
3. Нюрнберг — дітей — 14; садівничка: Козакевич Дарія
4. Новий Ульм — дітей — 16; садівничка: Хмільовська Я.

При ЦПУЕН нарешті створено було Шкільну Раду. Вона постала із членів Дорадчої Шкільної Комісії, яка діяла активно перед цим і вилонилась із ОУЖ. Участь у роботі новоствореної Шкільної Ради брали п. п. Яримович О. та Бойко О.

Заходами шкільного референта виготовлено матеріали для дитячих імпрез і розіслано до всіх школ і Відділів: «Перше Листопада», «Св. Миколай», «Ялинка», «Шевченкові роковини», «Великден», «Свято Матері» та інше.

Вислано також допоміжні матеріали для навчання української мови. Це були зразки письмових і граматичних вправ виготовлені п. О. Яримович. Влаштовано дві показові імпрези дитячі «Шевченкові роковини» і «День матері». Для суботньої школи в Мюнхені придбано дитячі журналики «Веселка» і «Мій приятелек».

тель». Це був подарунок від школи українознавства в Чікаго. Придбано шкільні підручники. Від фонду Допомоги Українців Канади одержано було дитячі п'єси для інсценізації. Їх розіслано школам. Для шкільних бібліотек, як і поодиноким дітям роздано понад 80 книжок і 50 журналів. Через посередництво жіночого журналу «Наше Життя» проведено акцію «Діти з-за океану по книжечці дітям в Німеччині». На цей заклик надійшло 50 книжок і 12 чисел «Веселки». Їх роздано як нагороди за гарні успіхи в навчанні дітям наших шкіл. Роздано 50 книжок і 26 журналів.

Шкільний референт брав участь у всіх засіданнях Г. У. ОУЖ. Для полагодження біжучих справ в першому році каденції приходила пані Яримович двічі на тиждень, а потім раз тижнево. Шкільний референт стверджує заславе заінтересовання деяких учителів і жіноцтва в цілому в шкільних справах. Через те тяжко нав'язати контакт для спільної вихови дітвори. Побажання на майбутнє — звертати більшу увагу на виховання дітей у всіх осередках і особливо організоване жіноцтво має взятися з більшим серцем за цю справу, як було дотепер.

Від Г. У. вислано реферати для прочитання по Відділах. Ці, реферати надіслано зі СФУЖО: Олена Залізняк — «Життя і діяльність Константини Малицької»; Іванна Петрів — «Виховання в родині»; «До 75-ліття журналу „Жіночий Вінок”».

«Жіночий Інформативний Листок» (скороочено ЖІЛ)

Пропозицію видавати якийсь пресовий орган ОУЖ подано ще на 5-му З'їзді, у грудні 1958-го року п. Стефанією Мороз. Та лише у цій каденції заходами референтури Зв'язків, яку очолювала п. Бачинська Блянка, почав виходити неперіодично бюллетень при Г. У. ОУЖ, від січня 62 року.

Ціль Жін. Інф. Листка — подавати інформації про чужинні і міжнародні жіночі організації, як також біжучі відомості про працю Централі і Відділів ОУЖ на терені Німеччини. Ухвалено число накладу 100 примірників. Склад Редколегії: проф. М. Томашівська, Бачинська Блянка, Шахова І. та О. Юрченко. Дотепер вийшло 7 чисел Листка. ЖІЛ висилався в цілому своєму накладі ґратіс — безплатно. Від кількох осіб, правда, наспілі невеликі пожертви на це скромне цикlostилеве видання. У розсиланні і технічному виготовленні Листка допомагали пані: Леник І., Марія Гарабач, Ольга Лощенко. Референт Зв'язків і член Редколегії п. Бачинська Б. жваво листувалася у редакційних справах. Висла-

но 147 листів. Задум видання жіночої публікації на терені Німеччини з метою поживлення роботи в теренах схвалили і підкresлили важливість цього започаткування як СФУЖО, так і деякі українські установи, поодинокі жіночі діячки навіть з інших країн, а також з Німеччини.

Редколегія дякує всім своїм співробітницям і закликає Делегаток З'їзду брати активнішу участь в поданні дописів до журналу з характеристикою своєї роботи, як також і у створенні фінансової бази. Тематика Жін. Інформ. Листка дотепер всім присутнім в залі відома і тому на цьому питанні не спиняюся докладніше.

Суспільна опіка — Референтка Ольга Лощенко

Про відвідини хворих уже сказано раніше. В червні 61-го року відбуто зустріч з п. Кінг із Англії у справі влаштування виставки українського мистецтва. При тій нагоді порушено питання про здобуття спеціального фотелю для запаралізованого хворого в Людвігсфельді; а п. Марія Сімків безоплатно перевезла той фотель до хати хворого.

Спаковано і відправлено в терен 7 пакетів уживаного одягу. В справі роздачі речей відбула п. Лощенко 2 поїздки до Людвігсфельду і Мозаху. Багато часу витрачено на полагодження прохання д-ра Гін'я із США у справі адоптації дітей-сиріт, або напівсиріт.

Забезпечено 8 грошевих допомог, проведено 15 телефонічних розмов, написано 10 листів у ріжких справах суспільної опіки. Референтка займалась ліквідацією архіву ОУЖ за роки 1950 до 1956 включно, допомогла знайти готель для п. Павликівської на час її побуту в Мюнхені. Разом з Головою довший час вишукувала приміщення для 7-го З'їзду ОУЖ.

В напрямі опіки над старшими жінками Г. У. кореспондує з Управою СУА щодо підтримки наших «бабусь — залишенок». Регулярно кожного місяця висилалося по 5.— американських доларів 11-ом нашим жінкам, які — в поважному віці.

Г. У. переслала з фондів, надісланих для шкільних дітей в Німеччині 360.— Н. М. на «Писанку». Також учителям суботніх шкіл і садівничкам вислано кожному, як символічний дар, за зрозуміння їхньої важкої роботи по 50.— Н. М. на «Свячене».

Наприкінці свого звіту хочу висловити подяки високим Достойникам обох церков за моральну підтримку в роботі українського жіноцтва на чужині. Дякуємо українським газетам: «Хри-

стиянському Голосові», «Українському Слову», «Шляхові Перемоги» за безоплатне вміщення наших оголошень і повідомлень.

Висловлюю щиросердечну подяку Управі СУА (Америка) за систематичну, довготривалу, протягом 12-ти років, матеріальну підтримку та удержання шкільництва в Баварії — Німеччині, за дальшу допомогу на підвечірки для суботніх шкіл і садків.

Дякуємо Союзові Українок Австралії в Сіднеї — Голові Кружка Суспільної Опіки за грошеву допомогу для наших старших жінок в Німеччині.

Належиться наша гаряча подяка Відділам Самопомочі в Балтиморі і Філадельфії за матеріальну підтримку суботніх шкіл.

Дякуєм п. докторовій Ярославі Зарицькій за чule ставлення до наших еміграційних злиднів і за систематичну посилку одягу та грошей нашим бідним українцям в Німеччині.

Дякуємо Секції Жінок при Лікарському Товаристві у Нью-Йорку за те, що не забули наших стареньких в «Альтерстаймах» і надіслали їм грошеву допомогу на ліки й овочі.

Дякуємо Марійській Дружині у Філадельфії за утримання школи і садка в Нюорнбергу.

Настанку хочу подякувати всім нашим українським активним жінкам за їхню жертвенну працю на користь Українського Жіночого Руху!

Фінансовий звіт виготовила і прочитала на З'їзді п. Марія Гарабач (фінансова Референтка Г. У. ОУЖ у Німеччині). Контрольна Комісія перед З'їздом докладно його перевірила й ухвалила, а З'їзд одноголосно ствердив.

**
**

ВІДКРИТТЯ 8-го З'ЇЗДУ ОУЖ,

19-го березня 1966 року

(Слово Голови О. Сулими-Бойко)

Високопреподобні Отці! Вельмищановні і Дорогі Делегатки,
ВПВ Гості!

Надійшла урочиста година, коли українське жіноцтво в Німеччині по трьох роках праці зібралося, щоб підвести підсумки своєї діяльності, намітити перспективи на слідучу каденцію, звільнити діочу екіпу Г. У. від несених дотепер обов'язків та передати керму ОУЖ у нові руки.

Безнастансно летюча стріла часу відміряла нашу каденцію, але ця стріла невпинно летітиме й далі, але вона вже мірятиме час для інших керівниць та інших завдань. Тож підпорядковуючись законові часу, маю честь проголосити:

8-й Звичайний Делегатський З'їзд ОУЖ у Німеччині вважаю за відкритий!

Коли оглядаємося в наше трирічне минуле, бачимо багато такого, що надихало нас енергією і вірою у вартість і доцільність нашого спільногого труду, наших тяжких зусиль. Та разом з тим помічаємо з великим болем, що з наших лав відходять у вічність заслужені діячки, дорогі нашему серцеві жінки. Не стало серед нас: Ганни Чикаленко-Келлер, заслуженої піонерки і пропагаторки української справи на чужині, ініціаторки заснування СУА в Америці, наукової співробітниці, викладачки та бібліотекарки німецького університету в Тюбінгені. Анни Дикої — активної учасниці Укр. Жін. Руху в Галичині, довголітньої Голови Відділу ОУЖ у Німеччині, члена Марійської Дружини, Марії Томашівської — університетської лекторки латини, члена Контрольної Комісії Г. У. і Відділу ОУЖ Мюнхен-Місто, Голови Марійської Дружини. Володимири Коновалець — Члена Відділу ОУЖ і Марійської Дружини — Мюнхен. Шраменко Наталії — заслуженої довголітньої вчительки і члена ОУЖ (Відділу в Авгсбург). Їхні образи залишили світливий спогад у наших душах і ніщо не зітре їх з нашої пам'яті. Перш, ніж приступити до нашої повістки денежої, з'єднаймося на хвилину думками з ними і вшануймо їх встановленням. Дякую.

Вмирають люди, та невмирущою залишається ідея, її втілення — організація. Минуло більше як 20 років від того часу, як

зусиллями українського жіноцтва на чолі з енергійною організаторкою Іриною Павликівською 15-го грудня, 1945 року постало ОУЖ. З приємністю можемо констатувати, що воно і далі діє, об'єднуючи українське жіноцтво навколо служіння національно-му ідеалові, невпинно дбаючи про духовий ріст українки, про збільшення позитивної ролі жінки в родині та у вихові дітей, активізуючи членкинь в українській громаді. Багато іспитів долі довелося перетерпіти за ці 20 років жіночій спільноті. Хоч як це давно було — але ніколи не забудуться страшні дні депатріяції із втечами, переховуваннями, з колективним спротивом людоловам.

Пізніше життева хвиля принесла тужне бажання мати сталий власний куток і постійний заробіток. Багатьох пригнобила неможливість виїхати за океан. Але й цю трудність поволі переворено. Найважче, може, було примиритися із свідомістю, що ми на еміграції залишаємося на довгі роки. Та й цей біль став поволі загартованим переконанням в тому, що й на чужині ми маємо завдання служити Батьківщині, бути їй вірними й в дусі цієї вірності виховувати молодше покоління. Тільки слабодухи заломлюються й тільки зматеріалізований конъюнктурники пропадають у чужинному морі, а люди вартісні, морально міцні йдуть далі і далі українським тернистим шляхом. Цей шлях судився й ОУЖ.

За ці 20 років вихovalася й молодша генерація жінок. ОУЖ виявило багато тривкості. І цю тривкість української жінки у Німеччині повинні виявляти й далі. Наш З'їзд має бути реалістичним обрахунком здобутків, завдань і сил. Нам треба остерігатися двох крайностей: легковажного оптимізму й похмурого пессимізму. Більше твердості, наполегливості, більше вкладу праці!

Щоб забезпечити ріст ОУЖ, маємо дати простір для виявлення ініціативи на керівних постах новим діячкам. Із освіженнем провідного складу мусить прийти й нова вітальна сила, нові думки, оригінальні методи дії.

8-й З'їзд ОУЖ в Німеччині повинен стати ще одним видатним етапом у житті українського жіноцтва. Тож нехай Всевишній кріпить наші сили й поможе нам відповідально підійти до наших завдань. А зараз із думкою про Бога і про Україну приступаємо до виконання нашої програми З'їзду!

8-Й З'ЇЗД ОУЖ В НІМЕЧЧИНІ

19-го та 20-го березня 1966 р.

Після відкриття З'їзду, молитви, усних і писемних привітів, вибору комісій Голова Г. У. ОУЖ зложила звіт за працю, яка тривала від 25-го і 26 травня 1963 р. до цього моменту — 1966 р.

Світла Президія, дорогі Делегатки, Достойні Отці обох церков, Високоповажані Гости, Вельмишановні Пані і Панове!

Скликання З'їзду майже на два місяці раніше зазначеного у Статуті терміну, замельдовано, обґрунтовано і погоджено у німецькому Суді, як цього вимагає кожна зареєстрована в уряді установа.

Причини такі: 1) У квітні припадає Великдень і підготова до З'їзду перед святами, чи в час свят для жінок дуже несприятлива. 2) Відбуття З'їзду в кінці травня, як показав попередній досвід, означало б позбавити нову Управу можливості відразу ж повним ходом приступити до унормалізованої праці, бо з червня починається сезон відпусток для працюючих осіб.

Крім цих основних причин є ще й інші, технічного порядку, а саме: пізньої весни із-за напливу екскурсантів і прогульковців до Мюнхену та майських свят трудно знайти приміщення і готелі на час З'їзду, а крім того виїзд на лікування деяких членів Г. У. і Контрольної Комісії унеможливив би скликання на час нашого З'їзду.

**

Сталося так, що на минулу каденцію (на 7-му З'їзді ОУЖ у Німеччині) до Головної Управи були обрані пані, які перед тим у праці керівних органів ОУЖ безпосередньо участі не брали, крім самої Голови і другої Заступниці. А треба додати ще й зменшенну кількість членів Управи. Тоді, як раніше було в Управі більше членів, то зараз їх було лише 5 і два заступники. Ці останні за приписом включалися б у працю, якби хтось захворів, або вибув. Уже при розподілі обов'язків треба було вжити заходів комуляції, щоб не відстрашити ці свіжо влиті жіночі сили перед завданнями, що їх мали до виконання у Головній Управі.

Перші місяці напруженої, тяжкої роботи відбувалися у середині самої Управи. Це був свого роду семінар, обізнання, чи правильніше сказати курс ознайомлення нових кадрів з роботою Українського Жіночого Руху і зокрема Головної Управи.

На перших засіданнях доводилося впроваджувати в суть праці поодиноких референтів, давати інструктаж загальний і специфіку кожного окремого завдання, помогти зрозуміти перспективу трирічної каденції, як також намітити і скласти плян праці на короткі відрізки часу. А найголовніше — треба було загартувати саму поставу і відпорність супроти деструктивних навколоїшніх впливів, що намагалися паралізувати працю і розхолодити та розмагнітити якраз перший такий важливий для почину крок. Та поступово, з часом вшалтувалися пані у роботу. Зваживши відповідальність, взяту на свої плечі, спокійно і гармонійно співпрацювали в силу своїх можливостей. Хоч часом на заваді були хвороби, несприятливі родинні обставини, або перешкоди, все ж трималися у повному складі у такому уконституованні до кінця каденції.

1. Голова — О. Сулима-Бойко Олександра з додатковими обов'язками культоосвітнього і організаційного референта.
2. I-й Заступник — Любомира Чайковська, вона ж і фінансовий референт.
4. Шкільний Референт — Микулович Теодозія.
3. II-й Заступник — Бачинська Блянка.
5. Бухгалтер і допоміжна в канцелярійній роботі — Кашуба Марія.
6. Секретар — Гампер Надія.
7. Суспільна опіка, також господарчий Референт — Рак М.

На 7-му З'їзді п. п. Гампер Н. і Рак М. були вибрані заступницями. Пізніше, коли вищезгадані пані погодилися заангажуватися до праці нарівні з дійсними членами і ту працю сумлінно виконували, Г. У. почувалася до морального обв'язку з днем 1-го жовтня 1963 року надати їм на засіданні Г. У. право дійсних членів з рішальним голосом. Тим більше, що це не йшло врозріз із статутовими приписами, де сказано — Управа має складатися не менше, як з 5-х членів, в разі потреби має право кооптувати.

З моментом переходу канцелярії Г. У. до іншого приміщення, віддаленого від головного двірця і центру міста, п. Гампер Н., яка була зв'язана із поїздами, бо жила в Авгсбургу, на власну писемну заяву відійшла. На місце п. Гампер довелося кооптувати на становище секретарки п. Мороз С. з 3-го Лютого 1965 року.

Розподіл годин для роботи в Г. У. ОУЖ припадав на ріжні дні, в залежності від заробіткової праці пань і тут левина доля припала саме на Голову Г. У.

До Контрольної Комісії обрано було: на Голову — п. Савицьку О., на членів — Лилик Г. і Штайнер О.

Рівночасно з вищезгаданою працею в середині Г. У. треба було впорядковувати матеріали 7-го З'їзду ОУЖ, давати до преси комунікат і дописи, зареєструвати постанови З'їзду і зміни статуту у Німецькому Суді, зробити для того відповідні переклади на німецьку мову, оформити підписи в банку, перевести біжуче кonto й ощадностеву книжку на Головну Управу, як на установу, а не так, як було раніше, що всі фінанси зберігалися і числилися за членами Управи, як приватними особами.

Наново довелося опрацювати правильник Відділів ОУЖ, внести зміни, доповнення, устійнити відсоток членських внесків та відсоток від імпрез, що їх треба вносити до Г. У. (між іншим це — слаба сторінка у нас була щодо її здійснення).

Робота членів Управи була гонорова. Не мали жадного платного робітника, хоч канцелярійних навантажень було подостатком у кожній ділянці, і потребувала вона, ота секретарська праця, спеціальної кваліфікації. Та не мали ми фондів і статтей на ведення бюро, як і взагалі на адміністрацію. Тому то мусили провадити все своїми власними, нізвідки неоплачуваними, силами.

До того ж наша членська річна вкладка (від Централі ОУЖ) до СФУЖО становила 25 амер. доларів, на німецьку валюту — 100,— Н. М. Тут треба зазначити, що небагатий і невеличкий Відділ ОУЖ у Людвігсбургу, знаючи це, надіслав нам, як подарунок 25,— Н. М., щоб ми вплатили чверть цієї вкладки до СФУЖО із їхніх фондів. За це винесли щиру подяку Голові Відділу і Членам Відділу п. Анні Дашко, Секретарці — Анні Софонів і іншим Членам Управи.

Засідань Г. У. відбулося — 22. Це — офіційних із веденням протоколів. Вони відбувалися спочатку регулярно, кожного місяця. Але в роботі приходилося часто радитися втрійку, чи чотирма «на-ходу» у зв'язку з тою чи іншою справою, що її потрібно було не задержуючись спішно полагодити. Однак ці питання порушувано було знов на найближчому засіданні і про них інформовано було всіх присутніх Членів Управи. Склікати засідання було важко, бо працюючі пані могли прийти до домівки по шостій увечорі, а ті, що живуть поза Мюнхеном, зв'язані були з поїздами, автобусами. Тому і часу увечері не мали багато на обговорення ріжких справ. Треба було зосереджувати увагу на найважливіших питаннях.

Домівка містилася спочатку на Дахавер-штрассе, разом з Українським Христ. Рухом і Пластом. Місця для засідань і роботи потребували всі три установи. Нам припадав один вечір на тиждень. Хоч удень була домівка здебільшого вільна, але пра-

цюючі пані не могли з неї користати. Це ускладняло нашу роботу. А чинш з опалом і світлом виносив нам багато.

З першого січня 1964 р. УМХС рішуче і категорично виповіла нам приміщення, пропонуючи перейти до т. зв. «безенціммер», малиської напівтемної комірки без опалу (не було жадної печі), де треба було і вдень працювати при електричному свіtlі і за ціну значно більшу, як коштував нам попередній куток у спільній кімнаті. Створилася тяжка ситуація.

Для нас така умова була просто неможливою і ми цілий січень наполегливо шукали, де б нам приміститися. Зверталися до німецьких урядів і установ, також до українських і, нарешті, після кількох відмов, з великою бідою впустив нас у пивницю «Дім зустрічей». Опал, світло, чинш, користування меблями, все без жадної оплати, лише за обслугу вносили 10,— Н. М. щомісяця.

Третього червня, 1964 р. переїхали на нове мешкання. Дуже багато клопоту зазнали з переїздом. Транспортові бюра працюють лише вдень, коли наші пані на роботі. Зрештою, кожний собі уявляє, що таке перевозка! А це ж були і наші убогі меблі, а найголовніше сила-сильнна паперів. Їх пакування, розміщення, сортування забрало дуже багато сили, бо це все впало на Голову.

Від цього часу мали спокій і ідеальні умови для праці, але пивниця зі своєю вогкістю давала себе знати. Треба було загортати ноги у якесь лахміття та вбирати теплі речі на себе. Із зміною адреси мусіли переробляти печатку і штамп. Устійнення поштового пункту, полагодження всього цього в урядах забрало багато часу і відривало від безпосередньої роботи.

Нарешті все скінчилося і, здавалося б, можна було зайнятися своєю працею. Та тут прийшла затяжна і поважна недуга Голови Г. У., що стало величезною перешкодою у праці. Двомісячне перебування у шпиталі, та і перед тим трудно було нормальним темпом вести всі навантаження, потім після лікарні кількамісячне лежання у хаті, пізніше виїзд до санаторії на довге лікування і купелі, а після того відпочинок — все це невід'еждуваний час у цій каденції. Все це було поважним показником для висновку на майбутнє щодо обов'язків Голови (п. Сулими-Бойко) на наступну каденцію. Тож, просила Голова Світлу Президію З'їзду узгляднити сказане і подумати про іншу кандидатуру на пост Голови, яку мали визначити на цьому 8-му З'їзді.

**

Тепер звітую про виїзди в терен в організаційних справах. Насамперед, хочу звернути увагу З'їзду щодо нового підходу у створенні Відділів ОУЖ і охоплення жінок членством ОУЖ.

Дотепер практикували ми прямий спосіб. Приїздили до української оселі, скликали жінок, перед тим знайомилися, відвідуючи їх по хатах, розмовляючи чи під церквою, чи в перервах якихось імпрез, і на загальних зборах, на бажання присутніх, закладали Управу Відділу, ознайомлювали з статутом та правильником Відділу, обсаджуючи згідно з вибором найперше Голову, а потім інших членів Управи. Заохочуючи до праці і обіцяючи підтримку, бажали успіхів і їхали додому.

Не всі внов закладені Відділи розпочинали роботу. Незрілість членства, незіграність вибраних діячок часто призводила до того, що поки вертались ми додому із поїздки, тут уже чекав на нас лист-повідомлення про те, що Відділ розпався і не існує.

Тож, щоб дати можність визріти потребі такої організаційної одиниці, спробували ми не поспішати із оформленням самого Відділу, а створити спочатку Підготовчий Комітет, щойно по якомусь часі (він міг бути коротким чи довшим, а інколи і зовсім не прийти) міг скликати знов жіноцтво і щойно тоді, після передумувань та усвідомлення розпочатого діла приступити до остаточного заснування міцної жіночої клітини. І ми спостерегли, що на той другий раз уже не конче потрібна присутність і організаційного референта Г.У., а Підготовчий Комітет сам собі давав раду і заложений на цій основі Відділ ставав активним, працевдатним і тривалим.

Цей відступ дає пояснення, чому до деяких станиць треба було їхати аж двічі, тричі у тій самій справі, як почуєте далі зі звіту.

Відвідини теренів

1. З приводу закінчення шкільного року 13. 7. 1963 р. Людвігсф.
2. Поїздка до Авгсбургу на похорон бл. пам'яті вчительки суботньої школи Н. Шраменко, жовтень, 1963 р.
3. У справі створення Підготовчого Комітету для скликання Загальних зборів жінок-українок і поновлення праці в суботній школі і садку 14—15 березня 1964 р. (Інгольштадт).
4. Інгольштадт — Спроба оживлення праці серед жінок, дати поштовх до скликання Загальних Зборів, створення Підготовчого Комітету, до якого ввійшли п. п. Пукальська М., Басараб К., 13—14. 6. 1964 р.
5. Амберг — Заложено Відділ і засновано дитячий садок 11. 7. 1964 р.

6. Нюрнберг — Остаточне переведення Загальних зборів — 23. 8. 1962 р.
7. Дюссельдорф — із-за браку жінок перетворено Відділ на Представництво. 6. 9. 1964 р. (п. п. Зінчук О., Романюк Г., Козинець).
8. Основуючі Загальні Збори в Оsnабрюку. Створення нового Відділу. 3. 6. 1964 р. Голова — Жеребко Олександра, секретарка Петрович Анна.
9. Білефельд — Загальні Збори — перевибори управи Відділу, 4. 9. 1964 р.
10. Відвідини свята Миколая у школі Мюнхен-Місто — 10. 12. 1965 р.
11. Поїздка до Гамбургу у справі створення Підготовчого Комітету для скликання Загальних Зборів. Справа не розвинулась із-за відсутності рухливої, досвідченої жіночої активістки, а до того ще з причини великої розорошеності українців по величезному місті і зайнятості українок на заробітковій праці. (1. 9. 1964 р.).
12. Тюбінген — на похорон св. п. Ганни Чикаленко-Келлер 22. X. 1964 р. їздила п. Рак Михайлина.

Всі одинадцять попередніх виїздів відбуто п. Головою, О. Сулимовою-Бойко.

Членські виказки

Це вже вдруге на наших З'їздах доводиться дискутувати на тему «Виказок».

Головна Управа домовилася була вже з друкарнею на виготовлення їх, але для остаточного вияснення про бажання кожного Відділу ОУЖ такі виказки мати, надіслали ми обіжник ч. 4., у якому зазначено точкою 12 — чи бажає Відділ мати виказки для свого членства. Відповідей не одержали, в тому бачили неактуальність цього заходу і справу стримали.

Відділи ОУЖ у Німеччині

1. Авгсбург — Голова — Хоміцька Галина — членів — 30
2. Амберг — Голова — Мозолюк Іванна — членів — 23
3. Брауншвайг — Голова — Мирошниченко Анна — членів — 20

писали у тій справі кілька разів і зроджується надія, що бодай Представництво там заложити було б рацією і потребою.

Інгольштадт — Досить велика українська оселя. Є школа, немає садочка, куди б дітлахів можна було б позбирати докупи. Перші кроки в цьому напрямку вже пороблено. В найближчому часі треба б остаточно Відділ сформувати.

Можна було б дати ширшу характеристику роботи кожного Відділу, але присутні Делегатки самі мають скласти звіти на цьому З'їзді; моїм обов'язком є тут підкреслити, що до ідеально-го стану в роботі трудно в наших умовах дійти майже у всіх Від-ділах ОУЖ. Поліпшення праці вимагає великої жертвенности і посвяти, а найголовніше часу, з яким нашим активісткам — жінкам приходиться таки дуже сутужно.

Для зв'язків з Відділами, окрімими жінками, школами, учи-телями мали ми обширну кореспонденцію, яка становила основний ґрунт нашої праці. Канцелярійна праця займала силу — силенну нашої уваги і відривала від живої, організаційної, безпосередньо зв'язаної з профілем нашої жіночої роботи. Виходу із цього ста-новища трудно відшукати без наявності коштів на платну силу для ведення бюрових завдань.

Крім кореспонденції із станицями у Німеччині, листувалася Г. У. із СФУЖО, Союзом Українок Америки (главно у справах шкільництва і доживи в суботніх школах і садочках), з Жіно-чими Централями в Європі — Англія, Франція, Бельгія, Австрія. Союз Українок Австралії активно допомагав грішми для старших жінок-залишенок у Німеччині і одягом, хоч і вживаним, але цілком пристійним для біdnіших наших Відділів.

Також були в переписці з Організацією Українок Канади, Зо-лотим Хрестом в Америці, з Відділом «Самопомочі» в Балтиморі, з редакцією дитячого журналу «Веселка» в Америці і «Промінем» у Канаді та з іншими.

Обіжників, у яких заторкнено справи організаційні, куль-освітні, суспільної опіки, фінансові, вислано в терени 29 протя-гом всієї трирічної каденції.

Листів впливуло більше як 628

Листів вислано більше як 668, не включаючи сюди поштових операцій Жіночого Інформативного Листка. Надіслано ЖІЛ 13 разів, більше як по 120 примірників кожною посилкою, що ста-новить окремо 1560 поштових операцій.

Надіслано до Відділів ОУЖ реферати від СФУЖО

1. «До 50-ліття з дня смерті нашої славної української поетки Л. Українки».
2. «До століття з дня народин великої письменниці Ольги Кобилянської».
3. «П'ятнадцятьліття СФУЖО».
4. «Гаряча іскра» пера п. д-р Н. Пазуняк про творчість Л. Українки.
5. «Про героїчне у творах Лесі Українки».
6. «У неділю рано зілля копала» — О. Кобилянської.

Розіслано по всіх Відділах — співаник «Євшан-Зілля», (дар Укр. ІМКи), що являє собою малознані національні скарби української народної співочої творчості.

Вислано 17 пачок вживаних книжок до кожного Відділу ОУЖ у Німеччині для поповнення і закладання нових бібліотечок при Відділах ОУЖ.

До Америки — СУА і Золотого Хреста — 6 великих пачок з книжками до 20 кілограмів вагою.

До Канади — ОУК і ЛУКЖ — 12 пачок до 10 кгр.

До Бразилії — 2 пачки по 10 кгр.

Історія цих книжок відома — Український Вільний Університет ліквідував книгосховище і запропонував ці книжки-дублікати для ОУЖ. Це були рештки, які звезено до Мюнхену з усіх майже таборів у Німеччині. Цей подарунок одержано безплатно і розіслано Г. У. ОУЖ у всі кінці світу, де поселились українці-біженці. Надсилаючи пачки книжок, упоминались ми лише за порто. Деякі українські скупчення витрати поштові нам звернули, а інші ні. Та треба собі уявити, скільки треба було витратити дорогого часу на перечищення, сортування, пакування, транспортацію, полагодження поштових формальностей, виполнення пакункових карток у трьох примірниках на кожну пачку, перенесення з пивниці, згружування і здачу на пошті та інше. Це була неімовірно важна і забарна праця. Вона так абсорбувала Голову Г. У., що все інше треба було відложити (інці пані, як сказано вгорі, були на зарібковій праці, а ввечорі УНІ був замкнений). Єдиною заплатою за це нехай буде користь на місцях, куди ці книжки надіслано.

Головна Управа брала участь у 2-му Здигові Українців у Німеччині, який відбувався 31-го липня та 1-го серпня 1965 р., представницею була п. Мороз Стефанія.

У Делегатському З'їзді ЦПУЕН 26—27 XII. 1964 р. участь брала п. Чайковська Любомира.

27—28 квітня 1965 р. у Міжнародному Жіночому Конгресі в Бонні з приводу 20-ліття німецького лихоліття під час другої світової війни, висунено апель до Вільного Світу — забезпечити право людини на всій земній кулі та збереження миру в усьому світі. Була присутньою і виступала Голова п. Сулима-Бойко.

Делегаткою на вчительську Конференцію від Г. У. виділено було п. Микулович Теодозію, шкільного Референта ОУЖ. Конференцію було скликано у днях 16 і 17 жовтня 1965 р. у Мюнхені Управою ЦПУЕН.

На краєвому З'їзді Українського Християнського Руху в Мюнхені, 28. 5. 1964 р., була присутньою від ОУЖ п. Сулима-Бойко.

В роках 1963, 1964, 1965, кожного 20 грудня Г. У. замовляла Службу Божу в день смерти колишньої Голови Г. У. бл. п. Ольги Павловської, почесної Членки ОУЖ, щоб помолитися за спокій душі Покійної.

На похороні Голови Відділу ОУЖ на Бідерштайн св. п. Дикої Анни промовляла над свіжою могилою п. Голова, О. Сулима-Бойко.

Бл. п. Члена Контрольної Комісії, п. Томашівську Марію «відпроваджувала в далеку дорогу» п. Бачинська Блянка.

Суботні школи і садки

Шкільний Референт — Микулович Теодозія — досвідчений, фаховий і вдумливий педагог, дуже сумлінно провадила свою працю. Мали ми, Г. У., у своїй опіці 10 суботніх школ і 4 дитячі садки.

1. Авгсбург — учитель — генерал М. Шраменко — дітей — 11
2. Франкфурт — учителі — Галина Горбач, інж. Мазурок М. — дітей — 16
3. Карлсруге — учителі — Отець Луговенко, інж. Хомічевський — дітей 12
4. Людвігсфельд — учителі — Іван Керестіль, Йогансен Ганна — дітей — 23
5. Мюнхен-Місто — учителі — О. Яримович, д-р М. Філь, В. Максимович — дітей — 29
6. Нюрнберг — учителька — Дарія Козакевич — дітей — 24
7. Пассав — учитель Отець Проскурницький — дітей — 7

8. Регенсбург — учитель Отець Проскурницький, Ковалчук — дітей — 17
9. Розенгайм — учителька — Стрипко Надія — дітей — 8
10. Ляндсгут — учитель — Отець Дублянський — дітей — 7

У Ляндсгуті суботня школа припинила науку в березні 1965 року. Причини: місцеві неполадки з Батьківським Комітетом. Мали якраз у пляні туди поїхати і дослідити справу на місці.

В Авгсбургу ОУЖ перестало опікуватися школою з 1-го лютого 1966 року. Справа — у процесі переговорів і полагодження.

1. Садочок — в Амбергі — садівничка — Стефанія Гірняк — дітей — 11
2. Садочок — в Людвігсфельд — садівничка — Курилло Анна — дітей — 14
3. Садочок — в Мюнхен-Місто — садівничка — Філь Ярослава — дітей — 15
4. Садочок — в Нюрнберг — садівничка — Козакевич Дарія — дітей — 9

Ведення шкільництва і дошкільний реферат при Г. У. забирає дуже багато часу. Доводилось вести обрахунки підвечірків, які через Г. У. проходили повністю. Патрони забезпечували дітям наших шкіл і садків суму 40 пф. на одну порцію. Останнім часом Відділи СУА примушенні були зменшити суму на доживу, тому що взяли на себе зобов'язання помагати українським школам і садкам ще й в інших країнах, а Німеччину вже зараховано у світі, економічно відбудованою і це в дійсності відповідало правді.

Шкільний Реферат мав стежити за звітністю своїх шкіл і садків. Треба було виготовляти та відбивати на цикльостилі формуларі місячних і річних звітів і висилати до шкіл і садків для виповнення.

Одержані відомості референт, як і вся Управа, мали переступдювати, зарегіструвати і подати звіт патронам за кожний місяць і в кінці року, річний звіт. Другий обрахунок Головна Управа мала провадити з ЦПУЕН. Сюди приходили витрати на доїзди дітей, залізничні доїзди вчителів, оплата прибиральниць, чиншу та опалу приміщень. Для ведення рахунків вистачило б праці для канцелярійного робітника на кожний день по 6 годин, як це прийнято у звичайних бюрах так провадити.

До участі у праці Шкільної Ради, шкільний Референт із-за браку свого здоров'я не міг піднятися, а інші члени Управи були так перетяженні своїми виснажливими обов'язками в самій Управі, що ніхто не міг посвятитися цій праці.

Щоб все ж таки не творити двоторовости у питаннях педагогічних, Г. У. зі свого боку послабила свою опіку над школами, даючи повну волю дії Шкільній Раді при ЦПУЕН. Скоро побачили ми, що Шкільній Раді ще було дуже трудно вив'язуватися із взятих на себе зобов'язань, та ми не губили надії на майбутнє.

Участь Г. У. у Німеччині в Європейській Конференції СФУЖО

Конференція СФУЖО відбувалася в Англії, в днях 14—17 листопада 1963 року. Завданням конференції було скріпити взаємні контакти європейських теренів: Англії, Німеччини, Бельгії, Австрії, Франції, а друге: поглибити співпрацю, обговорити спільні проблеми щодо Українського Жіночого Руху.

Від кожного терену мало бути 2 делегатки з правом рішальності голосу. Намічено ряд доповідей, які мусіла забезпечити кожна Централля Європи. Представницею СФУЖО виделегувано п. Голову ЛУКЖ у Канаді і референтку (фінансову СФУЖО) Ірину Павликівську.

Лондонська конференція, 19. XI. 1963 р. — п. Сулима-Бойко виголошує доповідь на тему: «Українська жінка на рідніх землях». Сидять право-руче: п.п. Павликівська І., Остап'юк; ліворуч: п.п. Андрушенко У., Марків Ніна

Німеччина взяла найактивнішу участь у конференції. Та стояла вона перед великими труднощами здобуття віз до Англії, але їх все ж таки дістала. Було виготовлено доповіді: п. Бойко-Сулима мала написати стислий і річевий звіт за роботу ОУЖ у Німеччині від року 1959 до 1964.

Також другий реферат: «Осяги і труднощі організаційної роботи». П. Чайковська Л. — «Виховання бітей у чужому оточенні». Другий: «Проблеми супільної опіки і допомогові можливості для української еміграції в Німеччині».

В Ноттінгемі, де відбувалась конференція, улаштовано зустріч українського жіноцтва з українською громадою Англії, дня 17-го листопада, в час якої була прочитана святочна доповідь на тему:

«Українська жінка на рідних землях». Виголосила доповідь О. Сулима-Бойко. Присутніх було понад 500 осіб із Ноттінгаму та інших міст Англії, які прибули на зустріч автобусами й автами. Доповідь мала великий успіх. 18-го листопада 1963 року в Лондоні скликано було пресову конференцію, на якій присутні були англійські й українські журналісти. Темою конференції служили проблеми, передискутовані протягом трьох днів у Ноттінгемі.

З короткими резюме прослуханих і відчитаних доповідей на нашій жіночій конференції виступали в англійській мові: п. Павликівська Ірина з Канади, Сулима-Бойко з Німеччини і п. Зелена з Бельгії.

На закінчення делегатки Конференції, в тому числі також з Німеччини, активно виступали з інформаціями про переведену роботу перед українськими громадянами й англійськими. Тут теж вияснювали цілі і завдання відбутої Європейської Конференції українських жінок.

Кожного разу доводиться підкреслювати, яких зусиль коштує кожний крок праці в ОУЖ. Все зв'яване в неімовірними труднощами, що їх доводиться переборювати. Крім теоретичної підготови одночасно треба було посвячуватись активній кореспонденції у справах виїзду: телефони, телеграфування, пов'язання зі СФУЖО і Жіночою Централею в Англії, як також преріжні технічні узгодження на двірці, пароплаві, у консуляті — все це можна окреслити терміном — біганица і нерви. Та після конференції мали ще весь матеріал скапіталізувати, подаючи до преси: п. Сулима-Бойко до «Свободи» — Америка, «Самостійної України», теж Америка — Чікаго, «Укр. Слово» — Франція; Л. Чайковська — до «Шляху Перемоги» в Мюнхені.

У цій каденції намагались ми створити групу прихильниць Українського Жіночого Руху у Німеччині. В тій цілі зверну-

лися ми із закликом до 12-х українських жінок, що в силу ріжких причин й досі не стали членами ОУЖ. Це здебільшого пані, які не могли включитися до активної громадської жіночої праці з причин поважного свого віку, або здоров'я.

Наміром нашим було нав'язати з ними контакт і час-до-часу переводити виміну думок в зустрічах, чи писемно. Ми хотіли прихилити їх до нашої жіночої родини, закликаючи їх до участі в окремих акціях, імпрезах, а також піддавали думку одноразових грошевих датків, пожертв, фінансування спеціальних акцій, тощо. На жаль, наш заклик завис у повітрі, хоч це і були цілком свідомі українки-патріотки, заможні матеріально жінки. Знаючи з досвіду, що не все з першого кроку дастесь, бажаним було б присвятитися цьому питанню і в наступній каденції.

Жіночий Інформативний Листок

Протягом останньої каденції вийшло 13 чисел. Із них три на цикльостилі під редакцією п. п. Томашівської М., Бачинської Б. та Шахової І. А 10 зредагувала Головна Управа і надруковала не на цикльостилі, а у друкарні. На ЖІЛ переведено передплату в розмірі три Н. М. річно і устійнено цей жіночий пресовий орган як двомісячний бюллетень. Передплата, очевидно, символічна, адже саме порто 6-х чисел на рік виносило по 15 пф. 6 разів — 90 пф. у Німеччині, а 2 Н. М. 10 пф. закордон, це така мінімальна сума при теперішній дорожнечі.

Порто за океан коштувало ще дорожче. Раділи ми, що хоч дехто із жінок розумів це і своїми щедрими пожертвами (ми імена цих жертводавців оголошували у Листку) на пресовий фонд помагали нам у виданні бюллетеня.

Багатьом і окремим жінкам посилали ЖІЛ безоплатно, бо і ті три Н. М. для них було трудно виплатити. Та нам ішлося не про матеріальний здобуток (хоч і відігравав він велику для нас роль), а щоб жіноцтво знайомилось із життям і працею ОУЖ у Німеччині, інших країнах, а особливо з життям наших жінок на Україні.

На скорочену назву бюллетеня ЖІЛ, як не дуже естетичну, звернули нам увагу жінки в Англії, на Європейській Конференції. Нам і самим ця назва була не до вподоби і тому непомітним, тактичним способом стали друкувати не скорочену назву, а повністю — Жіночий Інформативний Листок. Щоб не образити попередніх редакторок, вживали також і назви ЖІЛ.

За останні два місяці: січень і лютий 1966 року Жіночий Інформативний Листок не видали, бо вважали, що на 66-й рік уже нова Управа зарядить, яким має бути бюллетень, як часто виходитиме, у якому вигляді, з яким змістом, та хто його буде редактувати.

З тематикою бюллетеня присутні ознайомлені, об'єктивну оцінку йому дано фаховими силами жіночих журналісток за океаном, яку ми поміщали на сторінках Листка, а деякі зберігаються у справах ОУЖ, Г. У.

Суспільна опіка — референтка п. Михайліна Рак

Відділи Союзу Українок Америки опікуються 10-ма «бабусями», пересилаючи їм щомісяця невеличку грошеву допомогу. Суспільна опіка Г. У. подала список ще на 6 осіб — старших і хворих жінок та чекає на позитивну відповідь. Кореспонденція у справі допомоги жінкам поважного віку велася Г. У. дуже активно, бо зрозуміло, яка біда і злідні обсліни тих залишених наших жінок.

Відділ СУА в ЮТИЦІ опікувався українцями в старечому домі Дорнштадту і регулярно надсилає святкові грошеві дарунки.

Австралія — альтергаймові у Мюнхені. Їхня допомога не була систематичною, але в силу своїх можливостей пересилали час-від-часу підмогу на ліки, овочі, підсилене харчування, тощо.

Союз Українок Австралії надіслав нам 5 пачок вживаного одягу, які переслано нами: п. п. Коцобинським — матері і доньці до старечого дому в Дармштадті, на півночі Німеччини, дві пачки, для роздачі іншим жінкам. До Штуттгарту, на руки Голови Відділу, п. Пестрак М. одну пачку. До Людвігсбургу — п. Голові — Дашко Анні одну пачку. До Пассав — п. Голові — Пилипчак Анні одну пачку.

Цього літа Г. У. ОУЖ матиме змогу заплатити за утримання кількох дітей в час оздоровлення в літніх таборах Пласти і СУМу, бо на цю ціль мала вже обіцяні фонди від патронів Америки через СУА.

Для найбідніших дітей залишенців мали ми опіку БРУКЛІНСЬКОГО КОМИТЕТУ, в якому працювала п. докт. Зарицька Ярослава (сестра п. Павликівської), наша довгорічна Патронка, що довгі роки, без перерви, не забувала про нашу жіночу організацію в Німеччині.

Всім жертводавцям вчасно були висилані писемні подяки від Г. У. ОУЖ.

Наприкінці вважаю своїм обов'язком тут на З'їзді в імені Головної Управи зложити ряд подяк. За систематичну, роками тривалу, щедру матеріальну опіку над суботніми школами і садками у Німеччині належиться нам скласти гаряче признання і висловити велике «Спасиби» управі СУА та її теперішній Голові, п. Стефанії Пушкар, як також і почесній Голові, ініціаторці Акції «Мати і Дитина» Лотоцькій Олені.

Всім Відділам СУА і окремим жінкам, які складали щедрі дари через Головну Управу ОУЖ на ведення шкільництва і дитячих садків.

За пам'ять про українських дітей-залишениців щиро дякували п. інж. Юліянові Кметь, п. Василеві Сметанюку й інж. Романові Гусаківському, керівникам Бруклінського Комітету у Нью-Йорку, які заохочували дітей і молодь їхньої суботньої школи колядувати на користь дітей-залишениців у Німеччині, під гаслом: «Діти — Дітям».

Голові і Секретареві товариства «Самопоміч» ВШП Притулі Е. і Пісецькому та всім членам Управи за старану й сумлінну опіку над суботніми школами на терені Німеччини складаємо наше велике признання і глибоку подяку.

Від щирого серця дякуємо Союзу Українок Австралії за опіку над старшими жінками — українками, які живуть у Німеччині.

Дякуємо Відділові СУА в Ютиці за грошеві святкові дари для українців у Старечому Домі в Дорнштадті.

Належиться наша подяка редакціям тижневиків «Шляху Перемоги», «Християнському Голосу» й «Українському Слову» та їхнім достойним Редакторам за безоплатне вміщування оголошень, статей, повідомлень Г. У. ОУЖ.

Від себе сердечно дякую Всім Членкам Головної Управи за спокійну, ділову, товариську співпрацю, що відзначалася своєю гармонійністю протягом трьох років каденції.

Дякую Членам Контрольної Комісії — Голові її, ВШП Савицькій Ользі, Лилик Гонораті і Штайнер Ользі за переведену контролю двома наворотами за ці три роки.

Якнайциріше дякую Головам і Членам Управ Відділів ОУЖ, як і всьому організованому українському жіноцтву за співпрацю в цій останній каденції і двох попередніх.

Дякую п. Осипі Демчук, яка ніколи не відмовила помогти пов'язатися з членами Г. У. телефонічно й усно, на що витрачала багато часу.

Дякую всім присутнім Делегаткам, які піднялися труду прибути на З'їзд і взяти активну участь у його роботі.

Глибока подяка нашим Представникам обох Церков за моральну підтримку і відслуження замовлюваних молебнів та панаході.

В цім моменті перед Світлим З'їздом складаю обов'язки Голови і Членів Управи і після заслухання звіту Фінансового Референта та Голови Контрольної Комісії прошу Світлу Президію З'їзду укомплектувати нову Управу для керівництва жіночою роботою на терені Німеччини, але вже, безперечно, без участі моєї скромної особи.

Ще раз усім широко дякую!

Голова Г. У. ОУЖ у Німеччині, 20. 3. 1966 року

На цьому вичерпався основний офіційний матеріал про діяльність ОУЖ в Німеччині за три очолювані мною каденції в роках з 14 грудня 1958 до включно 19. 3. 1966.

Може, до речі було б тут згадати, що 6-й З'їзд ОУЖ виніс мені в своїх постановах подяку такими словами:

«17-та точка резолюції 6-го З'їзду: З'їзд виніс подяку та окреме признання Голові ОУЖ, пані О. Сулимі-Бойко за віддану і жертвенну працю.»

Голова резолюційної Комісії 6-го З'їзду ОУЖ у Німеччині п. мігр. Д. Ребет.

**
*

8-й З'їзд наділив мене званням «Почесного Члена ОУЖ», про що й повідомила Головна Управа ОУЖ наше громадянство через газети: «Українське Слово», від 15. 5. 1966 р. і через «Шлях Перемоги» — ч. 15—16 1966 р.

Ці повідомлення оформлені в таких словах: «Оцінюючи довголітню, жертвенну працю п. О. Сулими-Бойко на пості Голови Об'єднання Українських Жінок в Німеччині, Голова Контрольної Комісії п. О. Савицька запропонувала надати їй звання Почесного Члена ОУЖ. З'їзд одностайно підтримав цю пропозицію.»

**
*

ZUSAMMENFASSUNG

Der Ukrainische Frauenverband in Westdeutschland entstand im Jahre 1945. Damals, bevor die Ukrainer in die verschiedenen Länder der freien Welt auswanderten, gab es in Deutschland eine sehr zahlreiche Emigration, und die Arbeit des Frauenverbandes entwickelte sich mit großem Schwung, nicht zuletzt dank der besonderen Aktivitäten der ersten Präsidentinnen des Verbandes (I. Pawlykowska, O. Pawlowska).

Als nach Abschluß dieser Auswanderung nur noch wenige Tausende ukrainischer Frauen in der Bundesrepublik verblieben waren, wurde es immer schwieriger die Tätigkeit dieses Verbandes aufrecht zu erhalten. Gemäß der Satzung wurde ich, Alexandra Sulyma-Bojko, für eine bestimmte Periode zur dritten Präsidentin gewählt, insgesamt für die Zeit vom 14. 12. 1958 bis zum 19. 3. 1966. Um bei der Beleuchtung der Arbeit des Verbandes unter meiner Leitung jedewelche Subjektivität zu vermeiden, habe ich mich dafür entschieden, in dieser Broschüre lediglich meine Berichte über den gesamten Umfang der vom Verband durchgeföhrter Arbeit zu veröffentlichen. Diese Berichte wurden von den Kongreßen begeistert gebilligt und sind so zu offiziellen Quellen für die Geschichte der Frauenorganisationen geworden.

In der genannten Periode meiner Tätigkeit ist es mir gelungen, eine breite Basis für die Arbeit zu konsolidieren, ungeachtet der religiösen Überzeugungen, der Herkunft aus den verschiedenen Provinzen der Ukraine ungeachtet der Parteizugehörigkeit. Ich habe, eine beträchtliche Zahl Ukrainerinnen, die in den verschiedenen Ländern der Bundesrepublik Deutschland wohnten, für die Mitarbeit gewonnen, und es ist das Verdienst dieser Frauen, daß in den genannten Jahren die Tätigkeit des Verbandes besonders gute Ergebnisse zeitigte. Es wurden manche neue Ortsgruppen gegründet, so daß das organisatorische Netz ganz Westdeutschland überzog. Die Zahl der Mitglieder vergrößerte sich beträchtlich.

Der Kontakt zu der Weltföderation der Ukrainischen Frauenorganisationen (Amerika — Philadelphia) war sehr eng, und Zusammenarbeit ging harmonisch vonstatten. Die innere Tätigkeit unseres Verbandes war sehr vielseitig: sie umfaßte Kurse für ukrainische Sprache, Kurse für Kochkunst und für die Pflege der ukrainischen Sitten und Bräuche, die Vormundschaft über die ukrainischen Ergänzungsschulen und Kindergärten, Ausstellungen der ukrainischen Kunst für die breitere, ukrainische und deutsche Publikum, die Sorge um die Alten, Kranken und Armen, Veranstaltungen zu Nationalfeiertagen, Kinderfeste, Vorträge über die Frauenproblematik, die Publizierung des Frauensbulletins. Man muß unter-

streichen, daß diese verschiedenartigen Aufgaben immer unentgeltlich und mit großer Hingabe von allen Frauen erfüllt wurden.

Diese Broschüre ist gedacht als ein Beitrag zur Geschichte der ukrainischen Frauenbewegung und als Zeichen der Dankbarkeit für alle jene Frauen, die mit großer Opferbereitschaft zusammen mit mir für die Interessen der Öffentlichkeit gearbeitet haben.

